

HZNE

glasilo

Broj 6/2010

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 2. 2010.
ISSN 1847-4217
URL: <http://www.hzn.hr>

Hrvatski zavod za norme

MB: 1957406

OIB: 76844168802

Izdavač: **Sjedište: Ulica grada Vukovara 78,
10000 Zagreb**

Telefon: 01/610 60 95

Telefax: 01/610 93 21

Glavni urednik: Mirko Vuković, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik glavnog urednika: Vladimir Jaram

Tehnički urednik: Vladimir Jaram

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Miljenko Đukić, Melanija Grubić Sutara, Vlasta Gačeša-Morić, Tea Havranek, Stanka Miljković, Nenad Nikolić Vladimir Jaram, Mirko Vuković

Lektura: Ivana Canosa

Korektura: Sandra Knežević

Grafička obrada naslovnice: Gaea studio d.o.o.

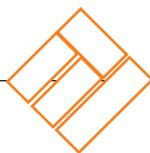
Grafička priprema: Gaea studio d.o.o.

Izlazi: dvomjesečno

Uređenje zaključeno: 2010-12-31

Opremu tekstova obavlja uredništvo.
Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme.
Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Sadržaj 6/2010

Proslov	4
Važnost obrazovanja o normama u visokoškolskim ustanovama (J. Erdmann, prijevod. V. Jaram)	5
Steviol glikozidi - prirodni zaslađivači (T. Havranek)	8
Novosti iz HZN-a	
<ul style="list-style-type: none"> • Članovi HZN-a • Seminari održani u Hrvatskom zavodu za norme tijekom 2010. godine 	11 12
Novosti iz HZN/TO	
<ul style="list-style-type: none"> • Iz rada tehničkih odbora HZN-a • Najava osnivanja novoga tehničkog odbora 	14 15
Seminari, skupovi, radionice ...	
Izvještaji	
<ul style="list-style-type: none"> • Stručni sastanak laboratorija ovlaštenih za ispitivanje voda • Radionica i plenarna sjednica ISO/CASCO-a • Ljevarstvo – stanje i perspektive • Međunarodni simpozij o planiranju i projektiranju u elektrotehnici • Radionica FAO-a o pesticidima u Budimpešti 	16 17 19 19 21
Novosti iz međunarodnih i europskih normiranih tijela	
IEC	
<ul style="list-style-type: none"> • Sastanak G20 u Koreji - odgovor na energetske izazove • Čista energija - priprema za preporod nuklearnih elektrana • Veliko zanimanje za potpunu certifikaciju tvornica 	22 24 26
ISO	
<ul style="list-style-type: none"> • Novi predsjednik ISO-a iz Ruske Federacije • Predstavljena norma ISO 26000 • Norma ISO 29621:2010 - novi alat za identificiranje proizvoda niskoga mikrobiološkog rizika • Nova norma za procjenu zapaljenja prouzročeneog cigaretama • Nova ISO norma poboljšati će kvalitetu usluga učenja i omogućiti usporedbu na svjetskoj razini • Najprodavanije ISO norme od sada i u formatu e-knjige 	27 28 29 30 30 32
CEN i CENELEC	
<ul style="list-style-type: none"> • Izabran novi predsjednik CEN-a • Sigurnost u normama za korisnike prozorskih zaslona/sjenila s užadi i lancima • Nova norma za univerzalne punjače mobilnih telefona 	34 35 36
ETSI	
<ul style="list-style-type: none"> • 56. opća skupština ETSI-ja • ETSI podržava europsku regulativu povezanu sa sigurnim elektroničkim potpisima 	37 38

Naslovnica: Poster *Obrazovanje o normama*
HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1 - A122)

ISSN 1847-4217

Važnost obrazovanja o normama u visokoškolskim ustanovama

Autor: Jeanne Erdman (prijevod V. Jaram)

Postoji jedan neobičan paradoks povezan s međunarodnom normizacijom. Mnogo je različitih entiteta uključeno u normizacijski proces: globalna tijela, regionalna tijela, nacionalna tijela i konzorciji. Gledajući samo s gospodarskoga stajališta, ta aktivnost prikazuje se vjerojatno milijardama američkih dolara. "Kao akademska disciplina, unatoč tome, norme su skoro nevidljive", rekao je John Ketchell, direktor za inovacije u Upravnom središtu CEN-CENELEC-a (CCMC - CEN-CENELEC Management Centre) u Bruxellesu, Belgija.

Trenutačno je samo u Aziji moguće obrazovanje o normama u školama; u Republici Koreji se obrazuje o normama na sveučilišnoj razini. Iako visokoškolske ustanove u Njemačkoj i na Cipru imaju u svojim programima

obrazovanje o normama, Europa zaostaje, isto kao i Sjedinjene Američke Države. "Praktički nijedan pročelnik odjela ne shvaća obrazovanje o normama kao nešto važno i mi počinjemo skoro od nule", kaže gosp. Ketchell. Razlozi za to su isti s obje strane Atlantika, nedovoljno prostora i vremena za dodatne predmete u već prekranim programima. Na taj način studenti napuštaju školu bez ikakvoga znanja o tome kakve će im norme biti potrebne u njihovom radu.

Europske akademske institucije imaju dugu tradiciju kontakata s europskim Parlamentom i ministarstvima. Europski parlament piše izvješće o normizaciji. Gosp. Ketchell je vidio nacrt tog izvješća i kaže da on uključuje iskaz o važnosti obrazovanja o normama. Kao što

Zgrada korejskog sveučilišta

su 2009. godine, europski ministri za industriju rekli praktički istu stvar, kaže gosp. Ketchell te dodaje: "Razna povjerenstva raspravljala su o tom predmetu, ali su na koncu svi rekli kako oni ne mogu utjecati na akademski svijet."

Posljedice takvih propusta su sljedeće: u Sjedinjenim Američkim Državama i skoro u cijeloj Europi diplomanti napuštaju škole bez ikakvih temeljnih saznanja i potreba za normama ili čak i elementarnog razumijevanja o tome kako norme nastaju i razvijaju se tijekom vremena.

Suradnja na međunarodnim normama (WSC - World Standards Cooperation) čiji je IEC (Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo) član, kao i ISO (Međunarodna organizacija za normizaciju) i ITU (Međunarodna telekomunikacijska unija) pokrenula je inicijativu WSC-ov *akademski tjedan* 2009. godine kako bi zajedničkim naporom osigurali bolju povezanost s akademskim svijetom. WSC-ova je namjera i uključivanje stručnjaka koji rade na istraživanju i razvoju, na sveučilištima i drugdje, u normizacijski proces. Prvi WSC-ov *akademski tjedan* održan je 2009. godine. Sudionici iz 30 zemalja prisustvovali su posljednjem WSC-ovom *akademskom tjednu* održanom od 5. do 9. srpnja u Ženevi, Švicarska (o tome smo pisali u HZN e-glasilo br. 4/2010, nap. prevoditelja).

Norme se smatraju neophodnim zlom

"Prije nego što sam došao u IEC, u kompaniji u kojoj sam radio norme su smatrane neophodnim zlom", komentirao je Jack Sheldon, IEC-ov menadžer za normizacijsku strategiju, na tom sastanku te dodao: "Nisam znao ništa o normama sve do trenutka kad sam došao u IEC. Na sveučilištu nisam dobio nikakvo obrazovanje o normama. Trebamo osigurati da su sve zainteresirane

Most The Bridge of Sights na St. John's Colledgeu na Sveučilištu Cambridge u Ujedinjenom Kraljevstvu

strane zastupljene u onome što radimo. Akademске ustanove su očigledno tu jedan partner. Mi također želimo povećati svijest o strateškoj i praktičnoj važnosti elektrotehničke normizacije i ocjene sukladnosti."

Bruce Harding, predsjednik ANSI-jeva (American National Standards Institute - Američki nacionalni institut za norme) odbora za obrazovanje i profesor na Odjelu strojarke tehnologije (MET - Mechanical Engineering Technology) Sveučilišta Pardue (Pardue University) u West Lafayetteu, Indiana, Sjedinjene Američke Države, sudjelovao je u panel-diskusiji na WSC-ovom *akademskom tjednu*.

Potreba za jačanjem obrazovanja o normama

Harding je predstavio rezultate istraživanja koje je proveo ASME (American Society of Mechanical Engineers - Američko društvo strojarke inženjera) i posebne studije Sveučilišta Pardue o potrebi obrazovanja o normama u industriji. ASME-ovo istraživanje išlo je prema svim pročelnicima Odjela za strojarstvo u Sjedinjenim Američkim Državama. Rezultati su pokazali da 40 % sudionika u istraživanju priznaje potrebu za jačanjem obrazovanja o normama. Također, još više inženjerskih praktičara priznaje potrebu za obrazovanjem o normama.

Istraživanje na Sveučilištu Pardue provedeno je među 16.000 diplomiranih inženjera koji su menadžeri u inženjerstvu. Rezultati su pokazali da veliki broj smatra da bi ih obrazovanje o normama pripremio za rad u industriji. Istraživanje Sveučilišta Pardue bilo je prvo koje je vidio Harding, a koje je je pitalo inženjerske praktičare o tome što bi trebalo učiniti za obrazovanje o normama. Ono nije ponudilo rješenja nego priznanje te potrebe. "Ono što nismo znali prije bile su te velike brojke", rekao je Harding.

Istraživanje Sveučilišta Pardue osiguralo je osnovu za NSF-ovu (National Science Foundation - Nacionalna znanstvena fondacija) potporu koja će, ako se osiguraju sredstva, ići ASEE-u (American Society for Engineering Education) za organizaciju radionica o upućenosti u norme (normizacijskoj pismenosti). Radionice će predstaviti norme fakultetima, elektrotehničkim i strojarke, uporabom različitih razmatranja, studija i analiza koje će se moći upotrebljavati u učionici.

Hardingov bivši šef na Odjelu strojarke tehnologije Sveučilišta Pardue smatrao je njegov rad na istraživanju obrazovanja o normama korisnim, ali ne i poticajnim. Harding kaže da ne može razumjeti takvo stajalište, tim više što je on prilično zainteresiran za postizanje konsenzusa, pretapanje ideja i nalaženje općeg i zajedničkog među različitim opcijama. "Osim toga, realno gledajući, norme na kojima radim su one o kojima podučavam, tako da je time zatvoren cijeli krug," kaže

Harding te dodaje: "Gledam na to kao na zapisivanje osnovnog znanja o kojemu svi ostali pišu udžbenike. U udžbenicima se raspravlja o osnovnim znanjima, što ih djelotvorno čini destilatoma norma."

Studije pružaju primjere iz stvarnog života

Ron Bell, IEC-ov stručnjak za funkcionalnu sigurnost, zagovara koncept obrazovanja o normama kroz primjere iz prakse tražeći od studenata da razmotre odgovarajuće norme s obzirom na projekt na kojemu rade. Studije, kao što bi bila ona o istjecanju nafte u Meksičkom zaljevu, omogućile bi studentima da istraže jesu li primijenjene sve relevantne međunarodne norme. "Da bi se studente potaknulo da razmišljaju o međunarodnim normama kao nečemu što nisu samo suhoparni zahtjevi, potrebno je povezati te zahtjeve, naročito u smislu sigurnosti, sa zakonskim obvezama koje kompanije trebaju ispuniti," rekao je gosp. Bell te dodao: "Zahtjevi sadržani u međunarodnim normama smatraju se "prihvaćenom dobrom praksom" i temeljeni su na iskustvu i procjeni iz praktičnih iskustava stečenih u industriji. Mnoge osviještene kompanije smatraju ustrajanje na

Ulaz u St. John's Colledge na Sveučilištu Cambridge u Ujedinjenom Kraljevstvu

međunarodnim normama kao dio dobrog korporativnog upravljanja te značajnog čimbenika u minimiziranju vjerojatnosti pojave ozbiljnih incidenata koji bi mogli imati sigurnosne, okolišne i poslovne posljedice.

S druge strane, gosp. Ketchell kaže da osnovni kolegiji o normama ne trebaju biti preopširni ili ići u detalje, tako da se u nekim slučajevima informacije mogu prenijeti studentima kroz nekoliko semestara. Ti naponi trebali bi započeti s početnom pretpostavkom da normizacija ima vrijednost sama po sebi, a ne samo kao tehnička vježba koja se izvodi u zatvorenoj učionici te na tome graditi osnovno razumijevanje, s toliko detalja i primjera koliko je potrebno.

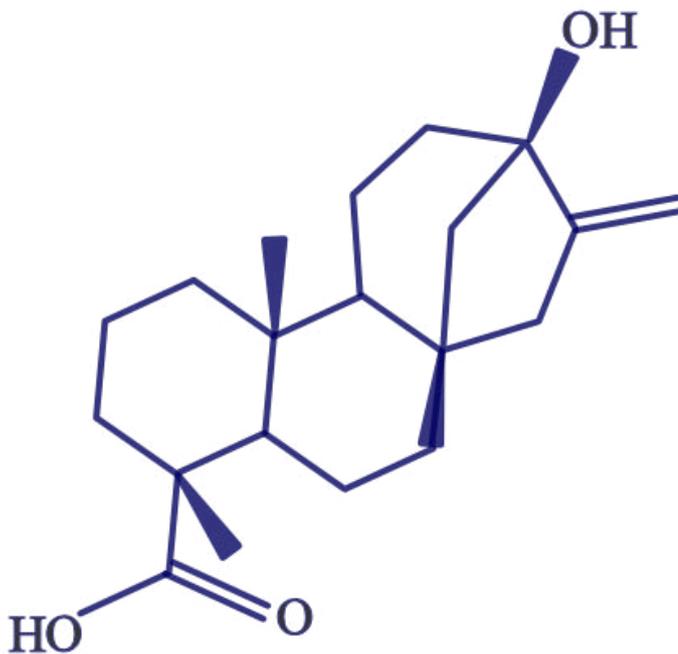
Godine 2010. CEN (Europsko povjerenstvo za normizaciju), CENELEC (Europsko povjerenstvo za elektrotehničku normizaciju) i ETSI (Europski institut za telekomunikacijske norme), kao europske organizacije za normizaciju, ustanovile su Zajedničku radnu skupinu za obrazovanje o normizaciji (Joint Working Group on Education about Standardization) kako bi izmijenile iskustva o najboljoj praksi za obrazovanje o normama. Gosp. Ketchell kaže da će jezik biti izazov budući da su mnogi izvorni materijali pisani neeuropskim jezicima. Skupina se nada osmisliti opću politiku o obrazovanju o normizaciji, a koja će ohrabriti i poboljšati dijalog između normiranih tijela i ministarstava na nacionalnoj razini. "Problem nije, zapravo, u tome da se sjedne i napiše materijal nego pridobivanje ljudi, razumijevanje i želja da se povezano s tim nešto učini. To je stvarni izazov", komentirao je gosp. Ketchell.

Steviol glikozidi - prirodni zaslađivači

Piše: Tea Havranek^{*)}

Steviol glikozidi su odgovorni za sladak okus listova biljke stevia (*Stevia rebaudiana* Bertoni). Ti spojevi imaju slatkoću od 40 do 300 puta veću od saharoze. Toplinski su stabilni, pH stabilni i ne fermentiraju. Ne izazivaju glicemiju i zato su atraktivni kao prirodni zaslađivači za dijabetičare i ostale koji su na ugljikohidratnoj dijeti.

Diterpen, poznat kao steviol, je aglikon stevijinih slatkih glikozida, koji nastaju zamjenom vodikova atoma u karboksilnoj skupini (na dnu slike) s glukozom kako bi se stvorio ester te zamjenom vodika u hidroksilnoj skupini, na vrhu slike, s kombinacijom glukoze i ramnoze. Dva primarna spoja, steviozid i rebaudiozid A, imaju samo glukozu. Steviozid ima dvije povezane molekule glukoze na hidroksilnoj strani, dok rebaudiozid A ima tri, s tim da je srednja molekula glukoze povezana s centralnom strukturom steviola.

Rebaudiozidi B, D i E mogu, također, biti prisutni u malim količinama. Sumnja se da je rebaudiozid B sporedni produkt izolacijskog postupka. Dva spoja, steviozid i rebaudiozid, koja se nalaze u najvećoj količini i koja su odgovorna za slatkoću listova stevije prvi je izolirao jedan francuski kemičar 1931. godine.

Na tržište ih je prvi put stavila japanska firma Morita Kagaku Kogyo Co., Ltd. 1971. godine.

Da je stevia možda mutagen, objavljeno je 1985. godine. Novijim istraživanjima se utvrdila sigurnost steviola i njegovih glikozida. Svjetska zdravstvena organizacija (World Health Organization - WHO) je 2006. godine objavila evaluaciju najnovijih eksperimentalnih studija stevija ekstrakta provedenih na životinjama i ljudima te zaključila da steviozidi i rebaudiozid A nisu genotoksični in vitro ili in vivo te da se nije pokazala genotoksičnost steviola i nekih njegovih oksidnih derivata ni in vitro ni in vivo. U izvještaju se također ne nalazi dokaz karcinogene aktivnosti te se ukazuje na mogućnost dobrobiti za pacijente s visokim tlakom i one koji imaju dijabetes tipa 2, ali se zaključuje da se traže dodatna istraživanja radi utvrđivanja ispravne doze.

Zajednički FAO/WHO stručni odbor o aditivima hrani (The Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives) – JECFA je međunarodni stručno-znanstveni odbor kojim zajednički upravljaju FAO i WHO. Sastaje se od 1956. godine, prije svega radi ocjene sigurnosti aditiva hrani. Danas njegov rad također uključuje i evaluaciju kontaminanata, toksina koji se pojavljuju u prirodi i rezidua veterinarskih lijekova u hrani.

JECFA je do sada evaluirala više od 1500 aditiva hrani, otprilike 40 kontaminanata i prirodnih toksina i rezidua od oko 90 veterinarskih lijekova. Odbor je također razvio načela za procjenjivanje rizika od kemikalija u hrani uzimajući u obzir najnovija dostignuća u toksikologiji i drugim relevantnim područjima znanosti kao što je mikrobiologija, biotehnologija, procjenjivanje izloženosti, ke-

^{*)} Autorica je voditeljica odsjeka u HZN-u

mija hrane uključujući analitičku kemiju i procjenjivanje najviših razina rezidua veterinarskih lijekova.

Mišljenja prema Komisiji Codex Alimentariusu o aditivima hrani, kontaminantima i toksinima koji se pojavljuju u prirodi prosljeđuju se Codexovom odboru o aditivima hrani i kontaminantima (CCFAC), a mišljenja o rezidui- ma veterinarskih lijekova Codexovom odboru za rezidue veterinarskih lijekova u hrani (CCRVDF).

Sve države trebaju imati pristup odgovarajućoj procjeni rizika od kemikalija u hrani, ali nemaju sve ekspertize i fondove dostupne za provođenje odvojenih procjena rizika od velikog broja kemikalija. JECFA ima važnu ulogu u davanju pouzdanih i neovisnih znanstvenih mišljenja na međunarodnoj razini sudjelujući u uspostavi standarda na globalnoj razini radi zaštite zdravlja potrošača i osiguravanja poštenih postupaka u trgovini sigurne hrane. Neke države upotrebljavaju informacije JECFA-e prilikom ustanovljavanja nacionalnih programa za kontrolu sigurne hrane, a Codexovi odbori CCFAC i CCRVDF razvijaju standarde utemeljene na evaluaciji koju provodi JECFA.

Sporazumom o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera (SPS), na međunarodnom tržištu hrane trebaju se primjenjivati standardi utemeljeni na procjeni rizika koje je ustanovila Komisija Codex Alimentariusu.

Tako je JECFA evaluirala i sigurnost steviola i objavila specifikaciju o steviol glikozidima.

Monografije sa specifikacijama o identitetu i čistoći aditiva hrani koje su razvijene i dogovorene na sastancima objavljuju se u Compendium Of Food Additive Specifications. Specifikacija o steviol glikozidima (objavljena u Compendium of Food Additive Specifications u FAO JECFA Monographs 10, str. 17) rezultat je 73. sastanka JECFA-e, održanog u lipnju 2010. godine.

Prema toj specifikaciji, proizvod se dobiva iz listova *Stevia rebaudiana* Bertoni. Listovi se estrahiraju vrućom vodom, a vodeni ekstrakt se provodi kroz adsorpcijsku smolu u trap gdje se koncentrira komponenta steviol glikozida. Smola se ispire s razrijeđenim alkoholom kako bi se otpustili glikozidi, a produkt se iskristalizira u metanolu ili razrijeđenom etanolu. Smola se kao ionski izmjenjivač može upotrebljavati u procesu purifikacije.

Steviozid i rebaudiozid A su komponente glikozida s najvećim udjelom svojstva slatkoće. Ostali glikozidi su rebaudiozid B, rebaudiozid C, rebaudiozid D, rebaudiozid F, dulkozid A, rubusozid i steviolbiozid, koji su općenito prisutni u preparatima steviol glikozida u razinama nižim od razina steviozida ili rebaudiozida A.

Kemijsko ime

Steviozid:

13-[(2-O-β-D-glucopyranoyl-β-D-glucopyranoyl)oxy] kaur-16-en-18-oic acid, β-D-glucopyranoyl ester

Rebaudiozid A

13-[(2-O-β-D-glucopyranoyl-3-O-β-D-glucopyranoyl-β-D-glucopyranoyl)oxy]kaur-16-en-18-oic acid, β-D-glucopyranoyl ester

C.A.S. broj

Steviozid: 57817-89-7

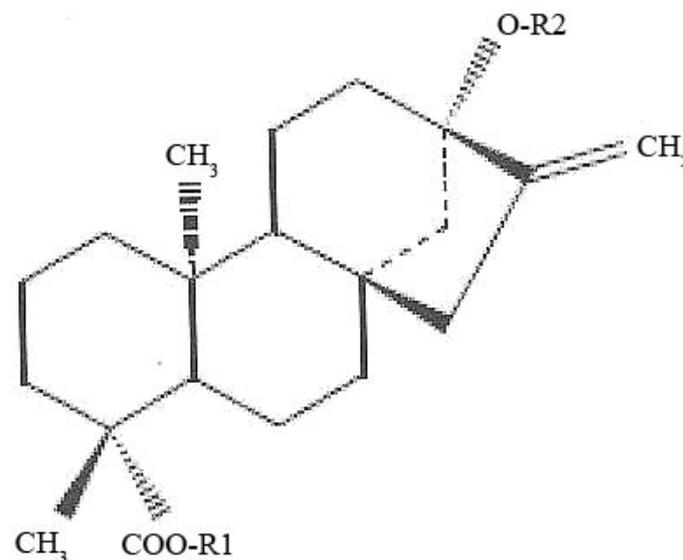
Rebaudiozid A: 58543-16-1

Kemijska formula

Steviozid: $C_{38}H_{60}O_{18}$

Rebaudiozid A: $C_{44}H_{70}O_{23}$

Strukturna formula

Devet spojeva ubraja se u steviol glikozide

Ime spoja	R1	R2
Steviozid	β -Glc	β -Glc- β -Glc(2 \rightarrow 1)
Rebaudiozid A	β -Glc	β -Glc- β -Glc(2 \rightarrow 1) β -Glc(3 \rightarrow 1)
Rebaudiozid B	H	β -Glc- β -Glc(2 \rightarrow 1) β -Glc(3 \rightarrow 1)
Rebaudiozid C	β -Glc	β -Glc- β -Rha(2 \rightarrow 1) β -Glc(3 \rightarrow 1)
Rebaudiozid D	β -Glc- β -Glc(2 \rightarrow 1)	β -Glc- β -Glc(2 \rightarrow 1) β -Glc(3 \rightarrow 1)
Rebaudiozid F	β -Glc	β -Glc- β -Xyl(2 \rightarrow 1) β -Glc(3 \rightarrow 1)
Dulkozid A	β -Glc	β -Glc- β -Rha(2 \rightarrow 1)
Rubuzozid	β -Glc	β -Glc
Steviolbiozid	H	β -Glc- β -Glc(2 \rightarrow 1)

Steviol (R1 = R2 = H) je aglikon steviol glikozida.

Glc, Rha i Xyl predstavljaju glukozu, ramnozu i ksilozu.

Molekularna masa

Steviozid: 804,88

Rebaudiozid A: 967,03

OPIS

Bijeli do svijetlo žuti prah, bez mirisa ili sa slabim karakterističnim mirisom. Oko 200 do 300 puta slađi od saharoze.

UPOTREBA

Zaslađivač

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih i pridruženih članova HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluke do kraja prosinca 2010. godine.

Tablica *Članovi Hrvatskog zavoda za norme nastavak* je tablice objavljene u HZN e-glasilu br. 5/2010 .

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe :	Ukupno članova 2009-12-31	Odluka UV-a 2010-02-04	Odluka UV-a 2010-03-22	Odluka UV-a 2010-05-06	Odluka UV-a 2010-06-28	Odluka UV-a 2010-11-05	Odluka UV-a 2010-12-01	Ukupno članova
Članovi promatrači - Pravne osobe koje ostvaruju dobit	17	0	0	0	0	0	0	17
Članovi promatrači - Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit	1	0	0	0	0	0	0	1
Članovi promatrači - Fizičke osobe - pojedinci	1	0	0	0	0	0	0	1
Redoviti članovi:h							0	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	344	1	3	5	0	3	2	358
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit - javne ust. i slično	33	0	0	0	0	0	0	33
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit - HGK, HOK, HUP	2	0	0	0	0	0	0	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit - struk. komore ili udr.	6	0	0	0	0	0	0	6
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit - strukovna društva	16	0	0	1	0	2	0	19
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit - škole	3	0	0	0	0	0	0	3
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit - fakulteti	27	0	1	0	0	0	0	28
Fizičke osobe - pojedinci	45	1	1	1	1	2	0	51
Obrt - fizičke osobe	14	0	0	1	1	0	0	16
Ukupno redovnih članova	490	2	5	8	2	7	2	516
Ukupno redovnih i promatračkih članova	509	2	5	8	2	7	2	535
Odustaju		14	6	2	0	0	0	22
Tijelo državne uprave	49	0	0	1	0	0	0	50

Popis članstva nastavak je ranije objavljenog popisa u HZN Glasilima

Vrsta članstva: REDOVITO ČLANSTVO:

PRAVNE OSOBE KOJE OSTVARUJU DOBIT

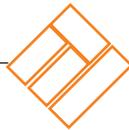
- 354. GEOEKSPERT d.o.o., Zagreb
- 355. GEOTEHNIČKI STUDIO d.o.o., Zagreb
- 356. HOBAS ROHRE GmbH, Predstavništvo u Republici Hrvatskoj, Zagreb
- 357. NEXE BETON d.o.o., Našice
- 358. TOP-PROJEKT d.o.o., Zagreb

PRAVNE OSOBE KOJE NE OSTVARUJU DOBIT — STRUKOVNA DRUŠTVA

- 18. HRVATSKA UDRUGA ENERGETSKIH CERTIFIKATORA, Zagreb
- 19. CENTAR ZA CERTIFICIRANJE HALAL KVALITETE, Zagreb

FIZIČKE OSOBE - POJEDINCI

- 50. Valentin Lisec, MSc, Požega
- 51. Davor Paliska, Majske Poljane, Glina

Seminari održani u Hrvatskom zavodu za norme tijekom 2010. godine

U Hrvatskom zavodu za norme tijekom 2010. godine organizirano je 13 seminara, od kojih je 12 i održano, a jedan je otkazan zbog malog broja zainteresiranih.

HZN je organizirao 9 seminara u suradnji s CROLABOM, jedan u suradnji s Rudarsko-geološko-naftnim fakultetom i jedan u suradnji s Britanskim zavodom za norme (BSI) te dva u suradnji s Međunarodnom organizacijom za normizaciju (ISO).

Datumi održavanja, nazivi i svrhe seminara su sljedeći:

HZN i CROLAB su 19. siječnja 2010. godine organizirali seminar

Norme koje se upotrebljavaju u radu laboratorija – stručni rad, akreditacija, zakoni i propisi

Svrha je ovog seminara bila pružanje informacija o normama koje se upotrebljavaju u radu laboratorija ili se na njih upućuje u zakonima ili propisima, a odnose se na rad laboratorija. Također, seminar je namijenjen zaposlenicima laboratorija kao pomoć u razumijevanju zahtjeva norme HRN EN ISO/IEC 17025.

Zbog velikog broja zainteresiranih seminar je ponovljen **23. veljače 2010. godine**

HZN i CROLAB su 26. veljače 2010. godine organizirali seminar

Novi pristup u mikrobiološkoj kontroli hrane

Svrha seminara je upoznavanje polaznika sa zahtjevima *Pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu* te normom i amandmanom na normu

HRN ISO 17604:2009+A 1:2009

Mikrobiologija hrane i hrane za životinje – Uzorkovanje životinjskih trupova za mikrobiološke analize (ISO 17604:2003)

AMANDMAN 1: Uzorkovanje trupova peradi (ISO 17604:2003/Amd. 1:2009)

Pravilnikom o mikrobiološkim kriterijima za hranu (NN 74/08, 156/08) utvrđuju se mikrobiološki kriteriji za određene mikroorganizme te pravila kojih se subjekti u poslovanju s hranom moraju pridržavati pri provođenju općih i posebnih zahtjeva koji se odnose na higijenu u skladu s člankom 4. *Pravilnika o higijeni hrane (NN 99/07, 27/08)*. Nadležno tijelo i/ili druga tijela nadležna za

provođenje inspekcije verificiraju sukladnost pravila i kriterija određenih *Pravilnikom*.

Pravilnik je donesen na temelju *Zakona o hrani (NN 46/07, 156/08)*, a usklađen je s Uredbom (EZ) 2073/2005 o mikrobiološkim kriterijima za hranu i Uredbom (EZ) br. 1441/2007 koja mijenja Uredbu (EZ-a) br. 2073/2005 o mikrobiološkim kriterijima za hranu. *Pravilnikom o smanjenoj učestalosti uzorkovanja trupova, mljevenog mesa i mesnih pripravaka te uvjetima i načinu smanjenja broja elementarnih jedinica uzorka propisuje se smanjena učestalost uzorkovanja trupova, mljevenog mesa i mesnih pripravaka te uvjeti i načini smanjenja broja elementarnih jedinica uzorka, a u odnosu na zahtjeve propisane u Pravilniku o mikrobiološkim kriterijima za hranu (NN br. 74/08, 156/08)*.

Zbog velikog broja zainteresiranih, seminar je ponovljen **7. svibnja 2010. godine**.

Hrvatska veterinarska komora, u skladu s *Pravilnikom o stručnom usavršavanju doktora veterinarske medicine*, vrednovala je stručno usavršavanje sa 2 boda za sudionike predmetnog seminara.

HZN i CROLAB su 19. svibnja 2010. godine organizirali seminar

Praćenje kakvoće zraka - zakoni, norme i propisi

Svrha je ovog seminara bila pružanje potrebnih informacija o radu Hrvatskog zavoda za norme, nacionalnoga normirnog tijela Republike Hrvatske.

Sudionici seminara su također upoznati s radom i mogućnošću sudjelovanja u radu tehničkih odbora, s posebnim naglaskom na HZN/TO 146, *Kvaliteta zraka*.

Dan je i prikaz norma iz područja kvalitete zraka.

HZN i CROLAB su 1. srpnja 2010. godine organizirali seminar

Međulaboratorijska usporedbena ispitivanja

Osiguranje kvalitete ispitnih rezultata jedan je od važnih elemenata povjerenja u te ispitne rezultate kao i stjecanja i održavanja statusa akreditiranog laboratorija.

Jedan od načina osiguranja kvalitete ispitnih rezultata je i redovito sudjelovanje u međulaboratorijskim uspored-

benim ispitivanjima. Svrha je ovog seminara bila pružiti polaznicima potrebne informacije o tome zašto i kako organizirati ili sudjelovati u međulaboratorijskim usporedbenim ispitivanjima te kako upotrijebiti dobivene rezultate.

HZN i Rudarsko-geološko-naftni fakultet (RGN) su 12. srpnja 2010. godine organizirali seminar *Stavljanje pirotehničkih artikala i eksploziva za civilnu uporabu na tržište*

Seminar se održao na engleskom jeziku.

Republika Hrvatska je kao država kandidatkinja za članstvo u Europskoj uniji dužna uskladiti svoje zakonodavstvo sa zakonodavstvom Europske unije.

Zakon o eksplozivnim tvarima usklađen je s Direktivom novog pristupa 93/15 EEC koja se odnosi na stavljanje na tržište i nadzor eksploziva za civilnu upotrebu, a *Pravilnik o tehničkim zahtjevima za eksplozivne tvari* usklađen je s Direktivom 2007/23 EC za stavljanje na tržište pirotehničkih proizvoda.

S obzirom na jedinstveno tržište država Europske unije i slobodno kretanje proizvoda, mijenja se položaj proizvođača, uvoznika i ispitnih laboratorija u okviru postupka ocjenjivanja sigurnosti i stavljanja na tržište eksplozivnih tvari.

Svrha ovog seminara bila je upoznati polaznike s metodologijom ocjenjivanja sukladnosti i sigurnosti eksplozivnih tvari koja se primjenjuje u Europskoj uniji, koju su predstavili predavači Ed de Jong, stručnjak za eksplozive, uključen u rad europskoga tehničkog odbora CEN/TC 212, *Fireworks* i Jeanette Leanders iz Nizozemskog zavoda za norme.

Hrvatski zavod za norme (HZN) i Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO) organizirali su 9. i 10. rujna 2010. godine nacionalnu radionicu o društvenoj odgovornosti (ISO 26000)

Cilj je nacionalne radionice bio upoznavanje sudionika s ovim izuzetno važnim normizacijskim projektom radi povećanja sveukupne svijesti o značenju društvene odgovornosti u Republici Hrvatskoj. Namijenjena je stručnjacima koji će se u svome radu na različite načine baviti nekim od pitanja društvene odgovornosti.

Hrvatski zavod za norme (HZN) i Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO) organizirali su 22., 23. i 24. rujna 2010. godine regionalni seminar o sustavima upravljanja energijom (ISO 50001)

Svrha je seminara bila podizanje svijesti o postojanju norme ISO 50001 i njezinim karakteristikama pa i, općenito, o upotrebi ISO norma i njihovog sadržaja u svakodnevnom radu i životu.

HZN i CROLAB su 30. rujna 2010. godine organizirali seminar *ISO 9001 – brzi seminar*

Svrha je ovog seminara bila pružiti informacije o zahtjevima norme HRN EN ISO 9001:2009, pokazati određena rješenja iz prakse kao i omogućiti slobodnu razmjenu iskustava polaznika i predavača. Za razliku od drugih seminara, u ovom je seminaru dan brz i jezgrovit pregled o normi HRN EN ISO 9001:2009, pristupačan polaznicima koji se prvi put susreću s tom normom, ali i onima kojima su nužna povremena osvježanja njihovog znanja kao i nova iskustva u tom području. Stoga je ovaj seminar namijenjen ne samo zaposlenicima laboratorija već svima koji žele saznati nešto o normi ISO 9001.

Zbog velikog broja zainteresiranih, seminar je ponavljen **17. prosinca 2010. godine.**

HZN i CROLAB su 21. listopada 2010. godine organizirali seminar *Odnos žigova i oznaka izvornosti i zemljopisnog podrijetla unutar područja intelektualnog vlasništva*

Svrha je ovog seminara bila edukacija polaznika, između ostaloga, o različitim vrstama zaštite odnosno opsegu zaštite žigom, oznakama zemljopisnog podrijetla i izvornosti te ostalim oznakama u trgovačkom prometu (npr. oznaka Hrvatski otočki proizvod, Izvorno hrvatsko, Hrvatska kvaliteta i slično) te sličnostima i razlikama zaštite žigova i oznaka.

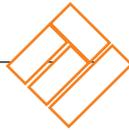
Zbog nedovoljno prijavljenih, seminar je otkazan 2010-10-19.

Hrvatski zavod za norme (HZN) je 24. studenoga 2010. godine u suradnji s British Standards Institution (BSI) organizirao seminar *How standards contribute to sustainable development*

Seminar je održan na engleskom jeziku

Svrha je seminara, prije svega, bila pružiti informacije zaposlenicima velikih kompanija u industrijskom sektoru o inovacijama preko održivog razvoja, rješenjima za održivost te predstavljanje kompanije certificirane prema normi ISO 9001, *Quality Management System*. Na seminaru je, također, predstavljena jedna od prvih kompanija u svijetu koja je dobila certifikat prema europskoj normi EN 16001, *Energy Management Systems*.

T. Havranek

Iz rada tehničkih odbora HZN-a

Na kraju smo prve godine punopravnog članstva HZN-a u europskim normirnim organizacijama CEN i CENELEC pa je red da se osvrnemo na proteklu godinu.

U skladu s obvezama koje proizlaze iz članstva HZN-a u europskim organizacijama za normizaciju CEN, CENELEC i ETSI, HZN je tijekom 2010. godine aktivno sudjelovao u radu Tehničkih uprava CEN-a i CENELEC-a (CEN/BT i CENELEC/BT) te na sastanku Upravnog vijeća CEN-a (CEN/CA) kao i na izvanrednoj godišnjoj skupštini CEN-a u studenome 2010. godine.

Redovito se glasalo i davalo mišljenje o više stotina dokumenata tehničkih tijela CEN-a i CENELEC-a (CEN/BT i CENELEC/BT). Tražio se stav hrvatskih tehničkih odbora i strukovnih organizacija o pojedinim pitanjima koja su iz djelokruga rada tehničkih tijela CEN-a i CENELEC-a. Isto tako, HZN je glasao i prosljeđivao komentare (na osnovu odluka tehničkih odbora) na više tisuća radnih dokumenata CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja (uglavnom na europske nacрте dokumenata i završna glasanja kao i na međunarodne radne dokumente tehničkih odbora, gdje je HZN punopravan član) kroz aplikaciju za glasanje koja je dostupna HZN-u kao priznatom nacionalnom normirnom tijelu u Republici Hrvatskoj.

Na redovitim se sastancima HZN-ovih tehničkih odbora, zadnjih mjeseci 2010. godine, uglavnom razmatralo:

- praćenje radnih dokumenata na europskoj i međunarodnoj razini (od najniže faze razvoja – CIB, do konačnog nacрта radnoga dokumenta)
- dostava nacionalnih stajališta i komentara na radne dokumente na europskoj razini, međunarodne dokumente koji su na paralelnom glasanju s europskim dokumentima i međunarodne dokumente tehničkih odbora HZN-a gdje je HZN punopravan član (P-member)
- redovito praćenje rokova za glasanje i redovito glasanje o nacrtima i konačnim nacrtima europskih norma.

Većina sastanaka održavala se elektroničkim putem.

HZN je od srpnja do kraja prosinca 2010. godine (zaključno s HZN Glasilom br. 5.) prihvatio 288 norma u hrvatski normirni sustav te u ovome trenutku ukupni broj prihvaćenih europskih/međunarodnih normativnih dokumenata kao hrvatskih normativnih dokumenata (HRN - hrvatska norma, HRI – hrvatski izvještaj, HRS – hrvatska specifikacija) iznosi 25499.

HZN trenutačno ima 170 tehničkih odbora koji prate veliki broj međunarodnih i europskih odbora i oko 2500 članova.

Predstavnici HZN-a sudjelovali su u navedenom razdoblju na sastancima tehničkih odbora/pododbora/radnih skupina međunarodnih odbora IEC/TC 31, IEC/TC 38, IEC/TC 85 te u radnoj skupini CEN/CENELEC za električna vozila.

Na internetskoj stranici HZN-a u zaštićenom području, nalaze se najnoviji radni dokumenti CEN-a, CENELEC-a, ETSI-ja, ISO-a i IEC-a koje je potrebno proučiti i u dogovoru s članovima HZN/TO-a glasati i eventualno dati komentar na radne dokumente.

Na internetskoj stranici HZN-a objavljen je najnoviji CEN-ov *Monthly Notification Register* za studeni i prosinac, gdje je hrvatska javnost obaviještena o novim nacionalnim normizacijskim projektima svih članova i pri-druženih članova CEN-a.

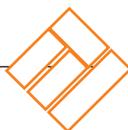
Isto tako na internetskoj stranici HZN-a objavljen je najnoviji CENELEC-ov *Register of New National Standardization Initiatives* za prosinac 2010. godine.

HZN i dalje za tijela državne uprave izrađuje popise hrvatskih norma koje tehnički podržavaju direktive *novoga pristupa* radi njihova objavljivanja u Narodnim novinama. HZN je u proteklom razdoblju objavio *Popis usklađenih norma za medicinske proizvode* i *Popis norma za opću sigurnost proizvoda* u skladu s odredbama *Zakona o medicinskim proizvodima* i *Zakona o općoj sigurnosti proizvoda*.

U razdoblju koje je pred nama, HZN će posvetiti veću pozornost prevođenju europskih i međunarodnih norma te prevođenju raznih uputa CEN-a, CENELEC-a, ETSI-ja, ISO-a i IEC-a. Rad na izradi nacionalnih dodataka hrvatskim normama iz područja graditeljstva (Eurokodovi) intenzivirat će se u nadolazećem razdoblju. Istodobno, te će se norme prevoditi na hrvatski jezik.

HZN je upoznat s poteškoćama pri praćenju radne dokumentacije pojedinih tehničkih odbora te će nastaviti sa započetim radom na poboljšanju postojećega informatičkog sustava.

M. Đukić

Najava osnivanja novoga tehničkog odbora

TO 0-538, Čvrsta biogoriva

Područje: NEMETALNI MATERIJALI
Koordinator: mr.sc. Martina Broketa
Datum osnivanja:

Područje rada:

Normizacijski rad u području čvrstih biogoriva obuhvaća:

- proizvode iz poljoprivrede i šumarstva
- biljni otpad iz poljoprivrede i šumarstva
- biljni otpad nastao u procesu proizvodnje u prehrambenoj industriji
- drveni otpad
- otpad od pluta.

Izuzima se:

- drveni otpad koji može sadržavati halogenirane organske spojeve ili teške metale koji su nastali kao posljedica obrade drva sredstvima za zaštitu drva ili premazima
- drvo koje potječe od građevinskog otpada ili otpada koji nastaje pri rušenju
- treset.

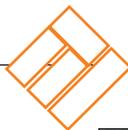
Odgovarajući međunarodni odbori:

ISO/TC 238, *Solid biofuels*

Odgovarajući europski odbori:

CEN/TC 335, *Solid biofuels*

Izvještaji

Stručni sastanak laboratorija ovlaštenih za ispitivanje voda

U razdoblju od 16. do 19. studenog 2010. godine u Biogradu na Moru održan je 11. stručni sastanak laboratorija ovlaštenih za ispitivanje voda. Organizatori stručnog sastanka su bili Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva – Uprava gospodarenja vodama; Hrvatske vode – Glavni vodnogospodarski laboratorij te Institut Ruđer Bošković – Zavod za istraživanje mora i okoliša.

Provođenje nadzora, poduzimanje mjera i izricanje kazni zbog povrede odredaba o zaštiti voda temelji se na analizama i nalazima ovlaštenih laboratorija, stoga je njihova uloga u sustavu zaštite voda izuzetno važna. Mreža laboratorija ovlaštenih za ispitivanje voda uspostavlja se u Republici Hrvatskoj od strane nadležnog ministarstva od 1991. godine.

Sastanci ovlaštenih laboratorija organiziraju se s ciljem da ovlaštenim laboratorijima osiguraju dodatnu izobrazbu, razmjenu informacija te potaknu raspravu povezanu s problemima iz vlastite prakse, a sve u svrhu poboljšanja rada laboratorija.

Na sastancima se razmatraju različite teme iz svakodnevne laboratorijske prakse koje se odnose na primjenu propisa, ocjenjivanje rada laboratorija, sustavno praćenje kvalitete voda.

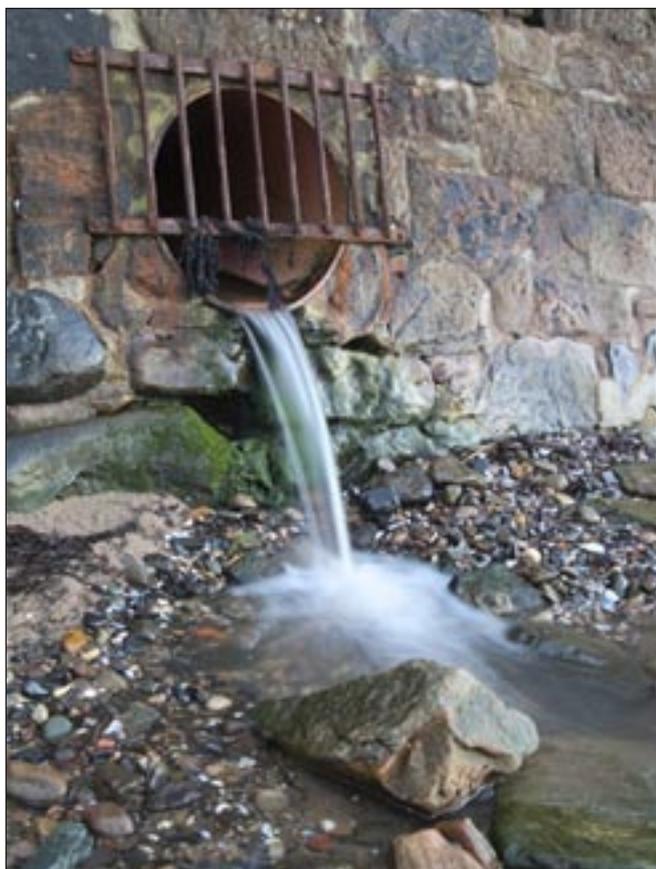
Ovakvi se sastanci organiziraju svake dvije godine od 1992. godine. Iznimno je između 10. i 11. sastanka prošlo 4 godine.

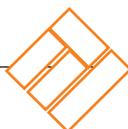
11. stručni sastanak je počeo pozdravnim govorom predstavnika organizacijskog odbora: V. Trbojević (Uprava gospodarenja vodama), B. Raspor (Institut Ruđer Bošković) i Marija Marijanović Rajčić (Hrvatske vode).

Stručni dio sastanka obuhvatio je izlaganja u tri tematske cjeline:

1. Novi zakonski propisi i njihova primjena
2. Zaštita voda od onečišćenja
3. Nadzor kvalitete rada ovlaštenih laboratorija

Na kraju je održana posterska sekcija za koju je i predviđena nagrada za najbolji i najljepši poster. Nagradu je dobila skupina autora iz Zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije i Medicinskog fakulteta u Rijeci za poster „Mikrobiološka analiza voda u cisternama (šternama) u Primorsko-goranskoj županiji“.

Seminari, skupovi, radionice...

Hrvatski zavod za norme predstavio se izlaganjem u okviru druge tematske cjeline na temu *Hrvatske norme i određivanje prioriteta i prioriteta opasnih tvari u vodama* (I. Ivić, Lj. Flegar). Izlaganje je bilo podijeljeno u tri dijela: uvodni dio u kojem su dane informacije o novostima u HZN-u od postizanja punopravnog članstva u CEN-u i CENELEC-u; drugi dio u kojem je prikazano ustrojstvo i područje rada tehničkog odbora HZN/TO 147, *Kvaliteta vode* te rezultati dosadašnjeg rada toga tehničkog odbora, i treći dio u kojem je dan pregled naslova hrvatskih norma koje se preporučuju za određivanje prioriteta odnosno prioriteta opasnih tvari u vodama. Također je prikazan popis prioriteta te prioriteta opasnih tvari, vrsta voda na koje se norme primjenjuju kao i mjerna oprema.

Tijekom ovog sastanka sudionicima je pružena mogućnost upoznavanja, druženja i razmjene iskustva, a organiziran je prigodan, stručni obilazak Zadra te razgledavanje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda – Centar Zadar. Uređaj je izgrađen u sklopu projekta „Očuvanje voda i okoliša u nizu gradova na jadranskoj obali“, a omogućuje da se 80% otpadnih i oborinskih voda s područja grada Zadra potpuno pročišćene ispuštaju u more kontroliranim, dugačkim podmorskim ispustima (dugačkim 2000 m na dubini 35 m). Drugi uređaj je „Borik“ koji prerađuje 20% otpadnih i oborinskih voda. Zadar je prvi grad na Jadranu s potpunim pročišćavanjem otpadnih voda.

problemima s nevaljanim certifikatima i, povezano s time, o problemima akreditacije certifikacijskih organizacija. Sve prezentacije s radionice objavljene su na stranicama www.iso.org.

Uvodnu prezentaciju održao je glavni tajnik ISO-a, g. Rob Steele pod naslovom: *Pregled rada ISO-a i ISO-ovih norma (Overview of ISO and ISO standards)*. U toj prezentaciji g. Steele je naveo da su u rad ISO-a uključena 163 nacionalna normizacijska tijela i da je ostvarena izravna suradnja s preko 500 zainteresiranih organizacija. ISO u svom sastavu ima 201 aktivan tehnički odbor i preko 3200 različitih stalnih ili povremenih tijela koje se bave normizacijom (radne skupine, pododbori ...) s preko 100.000 stručnjaka uključenih u normizacijski rad. U ovom trenutku ISO ima preko 18.000 objavljenih različitih norma, a svake godine objavi preko 1.000 novih. Posebno je istaknuo da je ISO u prethodnih 5 godina osnovao preko 40 novih tehničkih odbora u novim područjima kao što su upravljanje sigurnošću hrane, društvena odgovornost, financije, informacijska sigurnost, društvena sigurnost, ribarstvo, turizam ... U svojoj prezentaciji posebno je naglasio novu normu ISO 26000 *Guidance on social responsibility* i ogroman rad koji je prethodio njezinom objavljivanju krajem 2010. godine.

Istaknutu prezentaciju imao je Neil R. Hannah, direktor sektora za certifikaciju u Britanskoj normizacijskoj organizaciji (BSI), ujedno i čelnik Međunarodne neovisne udruge za certifikaciju (IIOC). Pod naslovom svoje prezentacije *Risk in management systems auditing*, gospodin Hannah je iznio iskustva iz rada

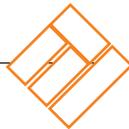
Radionica i plenarna sjednica ISO/CASCO-a

U Parizu su od 17. do 19. studenog 2010. godine održani u organizaciji ISO-a (Međunarodna organizacija za normizaciju) radionica ISO/CASCO WORKSHOP i, nakon nje, sastanak ISO/CASCO PLENARY MEETING, uz mnogobrojne službene i neslužbene susrete.

Hrvatsku delegaciju predvodila je Mihaela Zamolo iz IGH, ujedno i predsjednica tehničkog odbora HZN/TO Z2, *Ocjenjivanje sukladnosti i akreditacija*, koji u Republici Hrvatskoj prati područje rada CASCO-a. Članovi delegacije bili su Ladislava Čelar i Mirela Zečević iz Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Sanja Mihelić iz Hrvatske gospodarske komore, Biljana Tanatarec iz Doron Neta i Nenad Nikolić iz Hrvatskog zavoda za norme.

ISO/CASCO WORKSHOP bavio se temom: *Oblikovanje strategija ocjenjivanja sukladnosti s obzirom na rizik (Risk based approaches to designing conformity assessment strategies)*. Vrlo detaljno se govorilo o

Seminari, skupovi, radionice...

dviju organizacija, IIOC i BSI, u kojima se nalazi na izvršnim rukovodećim funkcijama. Prema njegovim riječima, postoje vrlo različiti pristupi certificiranju, od ozbiljnog i kontinuiranog rada pa sve do npr. kupnje samog certifikata bez ikakve stvarne uspostave sustava upravljanja kvalitetom.

ISO/CASCO PLENARY MEETING imao je, osim redovitog rada, dvije zanimljive teme. Prva je odnos članova ISO-a i CASCO-a i pridruženih članova u pojedinim tijelima CASCO-a, a povezano s tim i odnos pojedinih dionika, jer je zapaženo da velika većina članova različitih tijela CASCO-a dolazi iz razvijenih zemalja i industrije. Pridruženi članovi (uglavnom predstavnici različitih međunarodnih udruga koje djeluju u području rada CASCO-a) su predložili svoju veću zastupljenost u tijelima CASCO-a. To nisu na isti način prihvatili članovi ISO-a, jer je CASCO dio ISO-a, a ISO je organizacija sastavljena od članova pa članovi smatraju da pridruženi članovi CASCO-a mogu pomagati svojim savjetima u različitim područjima djelatnosti CASCO-a ali ne i dominantno utjecati i odlučivati, jer je to ipak pravo članova ISO-a koji delegiraju svoje delegate u CASCO.

Druga je tema razvoj novih norma i projekcija njihovog utjecaja na područje ocjenjivanja sukladnosti, certifikacije i akreditacije i u kojim vremenskim intervalima je potrebno te norme mijenjati. Kao već mnogo puta ranije, iskazano je da sustav normizacije ne treba biti trom i spor već aktivan u odnosu na promjene. S druge strane, nikako nije dobro pretjerano brzo mijenjati norme, jer su uz njih vezani razni drugi dokumenti počevši od onih koji nastaju u organizaciji koja upotrebljava norme pa sve do nacionalnih i transnacionalnih zakonodavstava.

Održani su razni sastanci i susreti. Članovi hrvatske delegacije susreli su se, između ostalog, i s glavnim tajnikom ISO-a, g. Rob Steeleom kao i s prethodnim glavnim tajnikom, g. Alanom Brydenom.

Bibliografija:

<http://www.iso.org/iso/conferences?IINodeId=324852&IVollid=-2000>, prezentacija Neil R. Hannah, videno 2010-12-15

N. Nikolić

Ljevarstvo – stanje i perspektive

Znanstveno-stručni skup pod nazivom “Ljevarstvo – stanje i perspektive” organizirao je 24. studenoga 2010. Metalurški fakultet u Sisku (Sveučilište Zagreb), a jedan od glavnih organizatora skupa bio je prof. dr. sc. Faruk Unkić, inače predsjednik tehničkog odbora HZN/TO 25, *Ljevarstvo*. Skup je vodio predsjednik Hrvatskog društva za ljevarstvo, g. Smiljan Hren koji je ujedno održao i predavanje na temu “Stanje i perspektive ljevarstva u RH”.

Skup je održan u prostorijama Gospodarske komore grada Siska, a prisustvovalo je 50-tak gostiju iz hrvatskih tvrtki iz područja ljevarstva, srodnih fakulteta i ustanova. Skup je otvorio predsjednik Gospodarske komore grada Siska, g. Mesarić, zaželjevši sudionicima uspješan rad.

Ovom se prilikom Hrvatski zavod za norme (HZN) predstavio prezentacijom “Normizacija i suvremeno ljevarstvo” u kojoj je dan kratak pregled rada HZN-a

Brodarac), međuinstitucionalno ispitivanje uzoraka (prof. dr. sc. Lidija Đurković, FSB, Zagreb), normizacija i suvremeno ljevarstvo (Davorko Čehulić, dipl. ing.), usvajanje proizvodnje cijevi u ljevaonici Ferro-Preis d.o.o. Čakovec (Branislav Branković dipl. ing.), cjelovito nadziranje postupka skrućivanja i deformacija pri visokotlačnom lijevanju (prof. dr. sc. Primož Trubar), upravljanje okolišem u ljevarskoj industriji (Davor Križaić, dipl. ing.) te zaštita okoliša kao integralni dio poslovne politike u CMC Sisak d.o.o. (dr. sc. Tahir Sofilić).

Pokazalo se da se sve više projekata koji se izvode u Republici Hrvatskoj temelji na upotrebi hrvatskih norma, posebno onih koje se odnose na kvalitetu te očuvanje okoliša.

Sudjelovanje na tome znanstveno-stručnom skupu važno je za HZN, jer je to prilika za razmjenu informacija, uspostavu neposrednih kontakata s korisnicima usluga HZN-a i članovima HZN/TO-a, a ujedno se na takvim skupovima dobiva uvid u daljnje perspektive i trendove u ljevarskoj struci.

D. Čehulić

zadnjih pet godina, pogodnosti koje pruža članstvo u HZN-u te aktualne informacije o novim europskim projektima iz područja ljevarstva. Na kraju, pozvani su predstavnici onih tvrtki koje još nisu uključene u rad TO 25, *Ljevarstvo*, da to učine u 2011. godini. Nakon završetka skupa, određeni je broj sudionika izrazio želju za učlanjenjem u HZN.

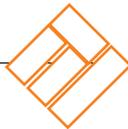
Na dnevnom redu skupa bile su sljedeće aktualne teme: utjecaj globalne recesije i perspektive za 2011. u Sloveniji (mr. sc. Martin Debelak), stanje i perspektive ljevarstva u RH (Smiljan Hren, dipl. ing.), prezentacija Centra za ljevarstvo - SIMET (dr. sc. Zdenka Zovko

Međunarodni simpozij o planiranju i projektiranju u elektrotehnici

Tradicionalni 21. međunarodni simpozij P&P 2010 „Planiranje i projektiranje“, održan je u Zagrebu od 11. do 12. studenoga 2010. u organizaciji Elektrotehničkog društva Zagreb (EDZ) i u suradnji s Hrvatskim zavodom za norme i Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta. EDZ je organizirao ovaj simpozij uz sudjelovanje stručnih domaćih i stranih predavača, a zbog potrebe specifičnih znanja stručnog osposobljavanja i usavršavanja, posebno inženjera elektrotehnike u području upravnog zakonodavstva, građevinsko tehničke regulative i normizacije.

Na simpoziju je naglasak stavljen na nove zakone iz područja upravnog prava i upravnog postupka. Posebno je obrađena tema o očuvanju i pravilnoj uporabi vodnog blaga. Iznesena su aktualna dostignuća, potrebe i regulativa u području elektroenergetike, telekomunikacija i radijskih telekomunikacija te su predstavljene dosadašnje aktivnosti EDZ-a u području prevođenja stranih norma s primjerima i komentarima.

Seminari, skupovi, radionice...

U uvodnom dijelu obrađene su sljedeće teme:

- Elektrotehnički projekti i bitni zahtjevi za građevinu
- Primjena tehničkih norma u projektiranju sustava automatskog upravljanja u procesnoj industriji
- Obveza usklađenosti idejnog/glavnog projekta s prostornim planom i posebnim propisima u postupcima izdavanja lokacijskih dozvola i odobravanja građenja
- Primjena tehničkih propisa i norma u području elektroenergetskih postrojenja nazivnih napona 1kV
- Novi zakon o zaštiti od požara

U sekciji **S-1: Opće upravno pravo i upravni postupak**, kroz šest izlaganja predstavljen je novi zakon iz područja

općega upravnog prava, ugovora i upravnog postupka te njegova primjena u Zakonu o prostornom uređenju i gradnji.

U sekciji **S-2: Vodno blago, uporaba i očuvanje**, kroz dvanaest izlaganja ukazano je na nužnost očuvanja i znatno bolje uporabe vodnog blaga te su kao primjer navedeni tokovi i slivovi rijeke Save i Neretve.

U sekciji **S-3: Elektroenergetika**, koja je s 14 izlaganja bila najveća sekcija, prikazano je kako su u Republici Sloveniji vrlo učinkovito, posebno s aspekta proizvodnje vršne električne energije, iskorišteni vodni potencijali rijeke Save i Soče. U referatima je posebno dan naglasak na energetski sve važnije obnovljive izvore energije.

U sekciji **S-4: Telekomunikacije i radijske komunikacije**, kroz šest izlaganja obrađene su aktualne teme iz propulzivnih grana elektrotehnike, telekomunikacija i radijskih komunikacija, te su dane smjernice za planiranje i projektiranje elektroničke, komunikacijske, kabelaške kanalizacije.

U sekciji **S-5: Prijevodi norma s primjerima i komentarima**, kroz deset izlaganja prikazani su rezultati i aktivnosti Elektrotehničkog društva Zagreb u području prevođenja stranih norma u suradnji s Hrvatskim zavodom za norme, posebno u području niskonaponskih električnih instalacija koje obuhvaća rad tehničkog odbora HZN/TO E64, Električne instalacije i zaštita od električnog udara.

V. Katanić

Radionica FAO-a o pesticidima u Budimpešti

U Budimpešti je od 8. do 12. studenoga 2010. godine održana radionica pod naslovom Establishment of Pesticide Residue Standards and Assessment of the Pesticide Residues Risk u organizaciji Organizacije Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO).

Posredovanjem Codex-ove kontaktne točke za Hrvatsku, u radionici je sudjelovala Dubravka Kipčić, voditeljica Odsjeka za pesticide Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, članica tehničkog pododбора HZN/TO 34/PO 12, *Poljoprivredni i prehrambeni proizvodi; Aditivi, kontaminanti, predmeti u dodiru s hranom*.

Ostali su sudionici bili predstavnici država gotovo svih kontinenata: SAD-a, Kine, Japana, Filipina, Tajlanda, Čilea, Argentine, Kostarike, Kenije i Egipta, uz sudjelovanje nekoliko stručnjaka iz Mađarske, zemlje domaćina. Radionicu su vodili prof. Arpad Ambrus iz Mađarske i Denis Hamilton iz Australije, a nazočna je bila i Yong Zhen Yang, predstavnica FAO-a, koji je i sponzorirao sudjelovanje Dubravke Kipčić, stručnjakinje iz RH za to područje.

Ciljevi radionice bili su sljedeći:

1. jačanje osposobljenosti stručnjaka za postupke evaluacije pesticida radi uspostavljanja MDK vrijednosti (najviše dopuštene količine - MRLs) i

2. posuvremenjivanje njihovog znanja o procjeni rizika unosom rezidua pesticida prehranom.

Tijekom pet radnih dana obrađena su sljedeća poglavlja:

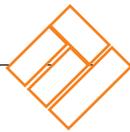
1. fizikalna i kemijska svojstva pesticida
2. metabolizam
3. definicija rezidua (ostataka)
4. izbor kontroliranih pokusa (supervised trials) s ciljem procjene HR (najvećeg ostatka)
5. STMR (medijana) i MDK vrijednosti, uz primjenu statističkih metoda
6. evaluacija procijenjenih podataka
7. evaluacija podataka iz monitoringa za procjenu MDK vrijednosti za začine
8. ponašanje ostataka pesticida u procesu skladištenja i procesuiranja
9. ostaci pesticida u stoci, izloženost putem stočne hrane i direktno tretiranje
10. određivanje MDK vrijednosti
11. procjena unosa hranom

Svako poglavlje bilo je popraćeno vježbama, kroz koje se na konkretnim zadacima upozoravalo i na kritične točke i moguće probleme unutar svakog segmenta. Sudionici su kao vodič kroz određene zadatke upotrebljavali pripremljeni priručnik. Također su se koristili bazama podataka FAO-a, a najdragocjeniji su bili savjeti i pomoć voditelja radionice. Na kraju tjedna, sudionicima su uručeni certifikati kao potvrda za uspješno sudjelovanje u radu radionice.

T. Havranek

Dubravka Kipčić
stoji druga slijeva

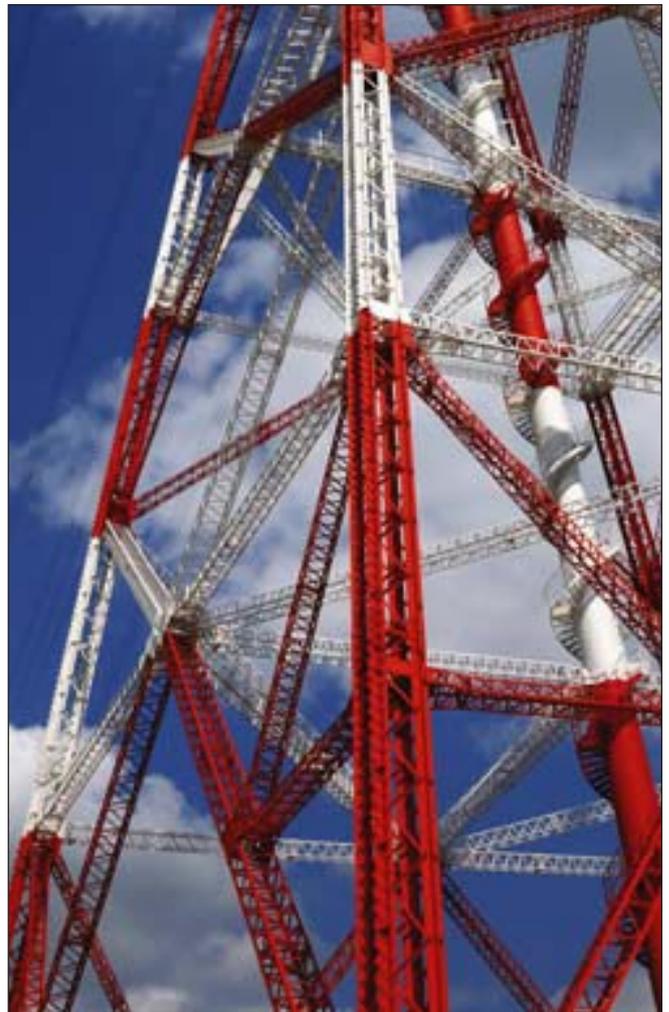

Sastanak G20 u Koreji - odgovor na energetske izazove

Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo (IEC) dobilo je priliku predstaviti "pametnu" elektrifikacijsku strategiju u sklopu ministarskog skupa zemalja G20 održanog u Južnoj Koreji u studenom 2010. godine.

Polazeći od nedavno predstavljene IEC-ove bijele knjige "Borba s energetske izazovom", IEC je na sastanku zemalja G20 u Južnoj Koreji predstavljao gosp. Richard Schomberg, predsjednik "Strateške skupine za pametne mreže" SG3 (Smart Grid Strategic Group).

On je izlagao pred slušateljstvom sastavljenim od vladinih i industrijskih stručnjaka o IEC-ovim planovima

Prijenos električne energije tamo gdje je potrebna

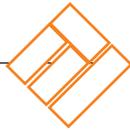
za "pametnu elektrifikaciju" i njezinoj ulozi u ispunjavanju globalnih izazova s obzirom na energetske učinkovitost. "Strateška skupina za pametne mreže" SG3 IEC-ov je tim stručnjaka-vizionara uspostavljen kao savjetodavno tijelo Upravnog odbora za normizaciju (SMB - Standardization Management Board) za "pametne mreže" i "pametnu elektrifikaciju".

"U našoj zbirci norma imamo međunarodne norme potrebne industriji i vladama za poduzimanje akcija, povećanje učinkovitosti postojećih električnih mreža te identifikaciju područja za poboljšanja," rekao je Schomberg, te dodao: "Mi smo već detaljno planirali i razradili energetske lanac i metrike važnu za preoblikovanje energetskog lanca."

Bijela knjiga usredotočena je na potencijal "pametne elektrifikacije" kao pomoć u ispunjavanju izazova koje nameće globalno rastuće stanovništvo, smanjivanje prirodnih izvora energije i potrebe za smanjivanjem razine emisije ugljika.

Drevni Hareubang kip na otoku Jeju

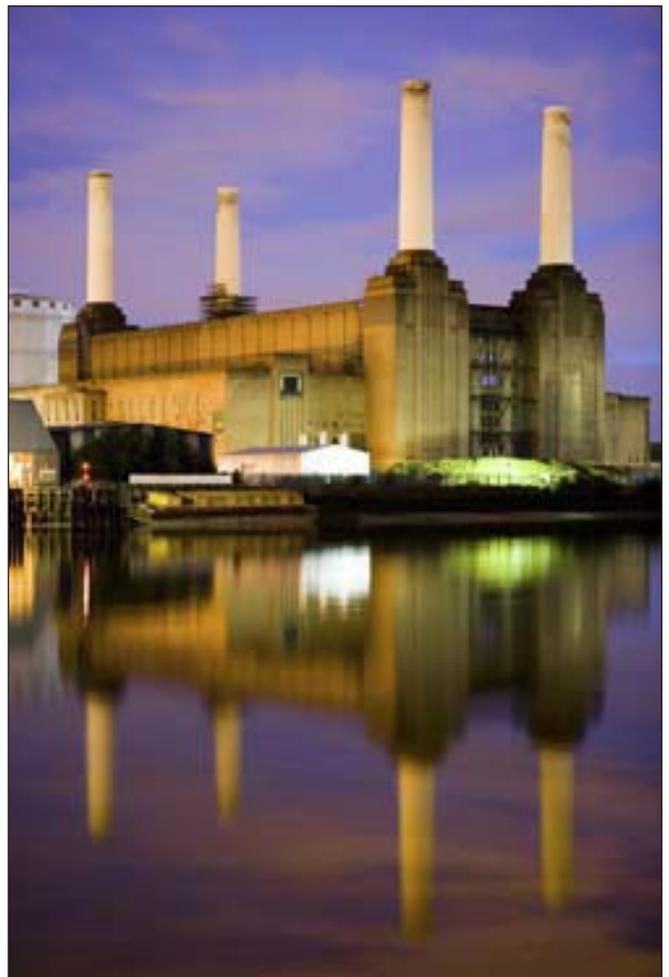
Čista energija - priprema za preporod nuklearnih elektrana

IEC-ov tehnički odbor, IEC/TC 45, Nuclear instruction, priprema se za preporod nuklearnih elektrana

Piše: Jeanne Erdmann (prijevod V. Jaram)

“Nuklearna energija osigurava siguran, ekonomičan način proizvodnje električne energije, smanjenje emisije stakleničkih plinova i potiče gospodarski rast,” rekao je Morgan Cox, predsjednik IEC-ovoga tehničkog odbora IEC/TC 45, *Nuclear instrumentation*. Gosp. Cox nedavno je govorio o nuklearnoj energiji na Otvorenom zasjedanju vijeća (Open Council Session) za vrijeme IEC-ova općeg sastanka održanog od 6. do 15. listopada u Seattleu, Washington, Sjedinjene Američke Države.

Ovdje donosimo dio o povijesti nuklearne energije iz Coxova izlaganja. Dana 20. prosinca 1951. godine po prvi je put proizvedena struja uz pomoć nuklearne energije u Eksperimentalnom oplodnom reaktoru (the

Čista neprekidna energija iz nuklearne elektrane

Experimental Breeder Reactor - EBR) u Arcou, Idaho, Sjedinjene Američke Države, potvrđujući valjanost koncepta oplodnog reaktora. Tri godine kasnije, prva svjetska nuklearna elektrana, snage 5 MW, koja je proizvodila struju za komercijalnu uporabu, priključena je u mrežu u Obninsku u Rusiji. Godine 1956. prva komercijalna nuklearna elektrana od 50 MW priključena u nacionalnu mrežu Engleske.

Sada nisu u uporabi, ali je krajobraz poznat: električna elektrana na ugljen u Batterseau u Londonu. Električne centrale na fosilna goriva veliki su isijavači stakleničkih plinova i pridonose globalnom zatopljenju.

Za razliku od snage vjetra i sunca, koja se mijenja tijekom dana, nuklearna energija je na raspolaganju 24 sata dnevno, sedam dana tjedno i 365 dana u godini. "U Sjedinjenim Američkim Državama, prosječno je 90 %-tni faktor iskoristivosti 104 nuklearne elektrane koje zadovoljavaju 20% potreba za električnom energijom u zemlji," rekao je gosp. Cox na spomenutom izlaganju.

Također, u Sjedinjenim Američkim Državama, predsjednik Barack Obama objavio je u veljači 2010. godine garanciju od 8,3 milijarde američkih dolara za predloženi projekt koji bi trebao biti lociran u Burke Countyju u Georgiji. To će biti prva nuklearna elektrana koja će se graditi u Sjedinjenim Američkim Državama nakon trideset godina.

Globalno gledajući, Kina gradi 20 nuklearnih elektrana s planom za još 50 do godine 2025. Indija gradi 20 nuklearnih elektrana s planom za još 10 do 2025. godine. Rusija ima planove za gradnju tri nuklearne elektrane godišnje do 2020. godine.

Te brojke dovele su do intenziviranja rada tehničkog odbora IEC/TC 45 koji slavi svoju pedesetgodišnjicu ove godine. IEC/TC 45 izrađuje suvremene norme za instrumentaciju, sustave i opremu za mnoge nuklearne primjene: nuklearnu energiju i ciklus nuklearnog goriva, industrijsku i komercijalnu uporabu ionizirajućeg zračenja, zaštitu i osiguranje nuklearnih materijala te zaštitu okoliša i zaštitu od zračenja. Pododbori SC 45A i SC 45B bave se elektroničkim i električnim funkcijama te povezanim sustavima i opremom koji se upotrebljavaju, instrumentaciji i upravljačkim sustavima postrojenja za proizvodnju nuklearne energije te normizacijskim aktivnostima koje pokrivaju sve aspekte zaštite od zračenja.

Među 48 publikacija koje je do danas izdao TC 45 su i sljedeće:

- IEC 61151, *Nuclear instrumentation – Amplifiers and preamplifiers used with detectors of ionizing radiation – Test procedures*
- IEC 61145, *Calibration and usage of ionizing chamber systems for assay of radionuclides*
- IEC 60759, *Standard test procedures for semiconductor X-ray energy spectrometers.*

Te normizacijske aktivnosti uključuju također i upravljanje i obnovu starijih reaktora koji su dostigli raniju 40-godišnju granicu. I dok je nekim postrojenjima odobren produžen rad do 60 godina ili duže, neki od starijih reaktora bit će u potpunosti demontirani. Prijevozom i pohranom nuklearnog goriva treba u cijelosti upravljati. Mora se postići sigurno upravljanje nuklearnim otpadom koje

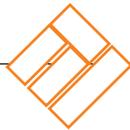
uključuje prijevoz od lokacije reaktora do spremišta nuklearnog otpada.

Cox je ukazao na to da se protivnici nuklearne energije opširno bave predmetom odlaganja nuklearnog otpada. Terminološki bi bilo bolje govoriti o upravljanju ostacima nuklearnih procesa, a ne otpadom. Također, ponovna obrada nuklearnog goriva sada je održiva. Plutonij iz "potrošenog" goriva može se obraditi i ponovno upotrijebiti. To gorivo sadrži, također, vrijedne radionuklide koji se mogu upotrijebiti negdje drugdje. Naprimjer, stroncij-90 koji ima vrijeme poluraspada 29/1 godina proizvodi toplinu pri raspadu tako da se taj izotop upotrebljava za pokretanje svemirskih letjelica, udaljenih meteoroloških postaja i navigacijskih znakova, svjetionika. Upotrebljava se, također, u medicini za tretiranje tumora kostiju.

Još neki dodatni izazovi mogu se pojaviti u budućnosti za tehnički odbor IEC/TC 45. Filantrop i osnivač Microsofta, Bill Gates usmjerio je dio svoga bogatstva u obnovljivu energiju, uključujući i nuklearnu. Gosp. Gates govorio je o energiji i klimi na konferenciji Tehnologija, zabava i oblikovanje (the TED - Technology, Entertainment and Design) - Conference) održanoj u Long Beachu, Kalifornija, Sjedinjene Američke Države, u veljači 2010. godine te rekao slušateljstvu: "Moramo voziti punom brzinom te postići čudo u prilično kratkom vremenu." Prema riječima izvršnoga direktora TerraPower, gosp. Gates investirao je desetke milijuna američkih dolara u Bellevue, Washington, Sjedinjene Američke Države, u kompaniju TerraPower. Ta tvrtka namjerava pretvarati iscrpljen (istrošen) uran u iskoristivo gorivo. Takav jedan pristup, prema gosp. Gatesu, smanjio bi troškove i povećao učinkovitost te osigurao način za uporabu svih ostataka iz reaktora.

Jezgra reaktora nuklearne elektrane u Gösgenu, Švicarska

Veliko zanimanje za potpunu certifikaciju tvornica

Aktivno sudjelovanje najvažnije u osiguravanju konkurentnosti za međunarodne kompanije kada pristupaju globalnim tržištima

Ženeva, Švicarska, 2010-12-15 - Nedavno pokrenuta potpuna certifikacijska shema IECEE CB-FCS (Full Certification Scheme) jamči proizvođačima osiguranje značajno brže i ekonomičnije opcije u globalnoj ponudi proizvoda omogućujući im poštivanje i zadovoljavanje mnogih različitih nacionalnih propisa širom svijeta. Shema koja je bila pokrenuta u prvoj polovici godine naišla je na širok tržišni odjek i uspjeh te su mnoga IECEE-ova Nacionalna certifikacijska tijela (IECEE NCBS - National Certification Bodies) priznala njezinu važnost za međunarodnu certifikaciju. Do danas je 31 IECEE-ovo Nacionalno certifikacijsko tijelo potpisalo multilateralni sporazum CB-FCS.

Činjenica da je tako mnogo organizacija iz velikog broja različitih zemalja potpisalo multilateralni sporazum važna je jer predstavlja osnovni uvjet za globalni uspjeh programa.

Shema IECEE CB-FCS omogućava proizvođačima osiguranje dokaza da svaki proizvod iz certificirane tvornice ima istu konstantnu kvalitetu i razinu sigurnosti.

Potpisom sporazuma svi potpisnici obvezuju se na uzajamno prihvaćanje certifikata o ocjeni sukladnosti i pridruženih izvještaja o ocjeni sukladnosti, uključujući i izvještaje o nadzoru tvornice kao osnove za nacionalno odobrenje ili certifikaciju. To pomaže u izbjegavanju ponovnog ispitivanja, uzorkovanja i nadzora tvornice od strane svake pojedine zemlje. Konačan je rezultat značajno smanjenje troškova proizvođača i puno brži pristup tržištu za njihove proizvode.

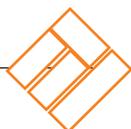
Shema IECEE CB-FCS u mogućnosti je jednim ispitivanjem, jednim nadzorom tvornice i jednim certifikatom osigurati njihovu valjanost na sve brže rastućem broju tržišta širom svijeta. S tim sustavom proizvođač je u mogućnosti obaviti sve certifikacijske i nadzorne korake u zemlji u kojoj dotična tvornica radi te tako ukloniti mnoge zapreke u međunarodnoj trgovini.

Neki od potpisnika CB-FCS multilateralnog sporazuma su:

AENOR (Asociación Española de Normalización y Certificación) iz Španjolske, ANCE (Asociación de Normalización y Certificación A.C.) iz Meksika, CERTIF (Associação para a Certificação) iz Portugala, Electrosuisse iz Švicarske, Eurofins Product Services GmbH iz Njemačke, EZU iz Češke Republike, IMQ S.p.A iz Italije, Intertek Testing & Certification Ltd. iz Ujedinjenoga Kraljevstva, ITS – Intertek testing Services, N.A. iz Sjedinjenih Američkih Država, JQA (Japan Quality Assurance Organization) iz Japana, SIQ – Slovenian Institute of Quality and Metrology iz Slovenije i još mnogi drugi.

(prijevod: V. Jaram)

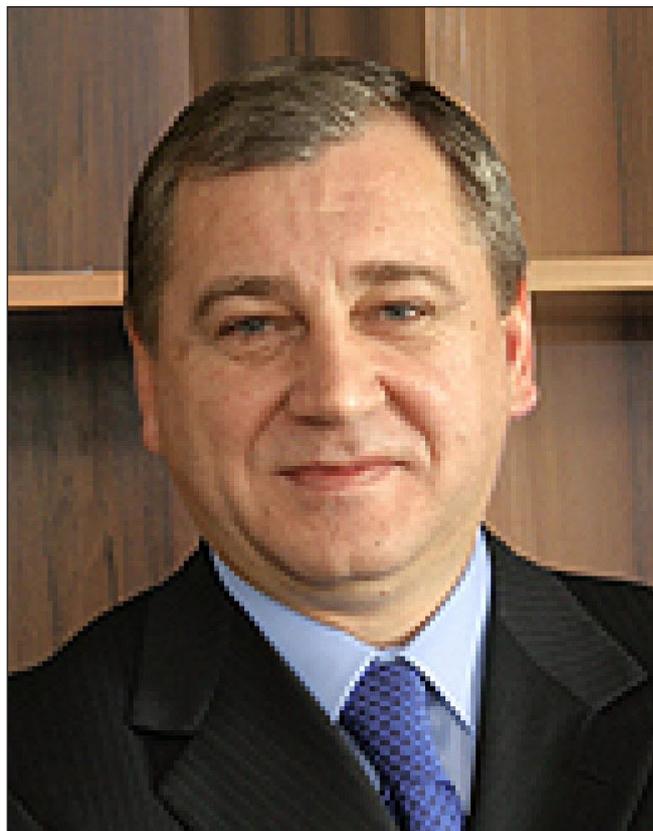

Novi predsjednik ISO-a iz Ruske Federacije

Dr. Boris Aleshin izabran je za novog predsjednika ISO-a s dvogodišnjim mandatom od 1. siječnja 2011. Dr. Aleshin ima preko 30 godina radnog iskustva u industriji i Vladi Ruske Federacije, a bio je i na čelu projekta reforme tehničkih propisa i normizacije u Rusiji. Diplomirao je fiziku 1978. godine na moskovskom Fizikalno-tehnološkom institutu, a 1982. godine završio je doktorski studij na istom fakultetu. Doktor je tehničkih znanosti i dopisni član Ruske akademije znanosti. Autor je preko 100 znanstvenih radova. Od 1978. do 2000. godine radio je u Državnom istraživačkom institutu za zrakoplovne sustave, gdje je izgradio karijeru od inženjera do zamjenika direktora. Bio je uključen u matematičko modeliranje *on-board* računalnih sustava za vojno i civilno zrakoplovstvo, kao i u razvoj logističkih metoda pri projektiranju velikih računalnih sustava, a bio je i predsjednik Mikroelektroničkog centra zrakoplovne industrije. U lipnju 2000. godine dr. Aleshin izabran je za državnog tajnika i prvog zamjenika ministra industrije, znanosti i tehnologije Ruske Federacije.

U studenom 2001. izabran je za predsjednika Državnog povjerenstva Ruske Federacije za normizaciju i mjeriteljstvo, rusko nacionalno normirano tijelo, te je u tom svojstvu bio uključen u neke ISO-ove aktivnosti, uključujući predvođenje ruske delegacije na Općoj skupštini ISO-a 2002. godine. Bio je pokretač reforme tehničkih propisa u Rusiji, a pod njegovim je vodstvom sastavljen savezni „Zakon o tehničkim propisima“, koji je stupio na snagu 2003. godine. Kao jedan od pokretača ove reforme, Boris Aleshin predložio je restrukturiranje ruskoga nacionalnog normiranog tijela u organizaciju koja bi bila neovisna o vladi i prenošenje odgovornosti za razvoj i usvajanje norma samoregulirajućim organizacijama.

U travnju 2003. godine izabran je za potpredsjednika Vlade Ruske Federacije. Pridonio je razvoju znanstvene i tehničke, ali isto tako i vojne i industrijske politike svoje zemlje, promicao Vladinu potporu razvoju inovativnih tehnologija, malih i srednjih poduzeća, međunarodne suradnje, tehničkih propisa te normizacije. U ožujku 2004. godine postao je predsjednik Savezne agencije za industriju, koja pruža javne usluge u upravljanju 366 poduzeća u različitim industrijskim sektorima. Stvaranje ruske Ujedinjene korporacije za gradnju zrakoplova bila je ideja dr. Aleshina, a u njoj je bio i član Odbora. U prosincu 2005. na posebnom sastanku dioničara, Boris Aleshin bio je izabran za člana Upravnog odbora AvtoVAZ-a¹. U listopadu 2006. postao je zamjenik

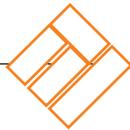
Boris Aleshin

predsjednika Upravnog odbora. Sljedeće godine Boris Aleshin izabran je za predsjednika AvtoVAZ-a.

Trenutačno je generalni direktor Središnjeg aerohidro-dinamičkog instituta (TSAGI), jednog od najvećih istraživačkih središta u svijetu i prve znanstvene institucije u kojoj se kombiniraju osnovne studije, primijenjena istraživanja, strukturalni dizajn, nulta proizvodnja i ispitivanja u zrakoplovstvu. Također, potpredsjednik je Ruskoga tehničkog saveza, a u mnogim je povjerenstvima bio predsjednik ili član. Godine 2009. bio je savjetnik predsjednika državnog poduzeća „Ruske tehnologije“², koje promiče razvoj, proizvodnju i distribuciju proizvoda visoke tehnologije na domaćem i međunarodnom tržištu. Ova korporacija vodi 439 poduzeća, koja proizvode 23% ukupne proizvodnje vojno-industrijskog kompleksa Rusije. Pod vodstvom dr. Aleshina, na „Moskovskom zrakoplovnom institutu“, državnom tehničkom sveučilištu, pokrenut je studij mjeriteljskog servisiranja zrakoplova, posebno metode određivanja navigacijskih parametara pomoću integriranih sustava na temelju GLONASS/GPS tehnologija.

S. Miljković

1) Najveći ruski proizvođač automobila
2) Najveći ruski industrijski proizvođač

Predstavljena norma ISO 26000

U Ženevi je 1. studenog 2010. godine Međunarodna organizacija za normizaciju svečano objavila normu ISO 26000, *Guidance on social responsibility* (Upute o društvenoj odgovornosti). Glavni tajnik ISO-a, g. Rob Steele na svečanost je pozvao sve stručnjake koji su sudjelovali u raznim fazama izrade te opsežne norme od oko 120 stranica.

Normu je pripremila posebna radna skupina ISO-a, ISO/TWB/WG *Social responsibility*, koja je od same ideje, nastale na sastanku posebnog tijela ISO-a, ISO/COPOLCO, *Committee on consumer policy* (odbor ISO-a koji se brine o pravima i zaštiti potrošača) održanome 2001. godine pa do konačne realizacije u 2010. godini brinula o mnogim aspektima ove posebne norme. Na čelu radne skupine bili su Švedska i Brazil, dobro uravnotežen supredsjedavajući tim koji je uspješno objedinio različite zahtjeve razvijenog i nerazvijenog svijeta.

Konkretan rad na samom tekstu norme počeo je 2005. godine u okviru radne skupine ISO/TMB/WG *Social responsibility*. Sama radna skupina radila je po prvi put prema nešto izmijenjenim ISO-ovim pravilima za izradu norma. Naime, pokazalo se da u području društvene odgovornosti postoji veliki nesrazmjer ovisno o ekonomskoj snazi pojedine države ili organizacije. Da bi se uistinu dobilo mišljenje svih dionika (zainteresiranih skupina) koji su uključeni u društvenu odgovornost, ISO je po prvi put podijelio stručnjake iz različitih područja koji su se javili za sudjelovanje u izradi norme, u šest skupina: industrija, državna uprava, nevladine organizacije, radništvo, potrošači i ostali (znanost, školstvo ...). Vodio se računa i o regionalnoj zastupljenosti, starosnoj dobi i spolu stručnjaka. Stručnjaci su se javljali preko nacionalnih normizacijskih tijela kao i iz strukovnih organizacija zainteresiranih za izradu te norme. Na taj se način pokušalo podjednako vrednovati utjecaje različitih dionika. Drugi problem je nastao kada se uspostavilo da dionici iz industrije i državnih uprava, naprimjer, imaju mogućnosti putovanja i dolazaka na sastanke radne skupine dok oni iz skupina potrošača ili nevladinih organizacija nemaju takvih materijalnih mogućnosti.

Stoga je ISO osnovao fondove koji su financijski potpomogli dolaske i rad stručnjaka iz materijalno inferiornijih skupina i zemalja u razvoju. Ta je činjenica svakako pomogla uravnoteženijim postavkama nekih rješenja unutar norme i time je postignut opći konsenzus u okvirima mogućnosti današnjice i sveopćih suprotnosti u svijetu u području društvene odgovornosti.

Norma ISO 26000 nema zahtjeve, već su u njoj različite upute kako pristupiti problemu društvene odgovornosti u pojedinim područjima. To znači da se prema toj normi, kakva je upravo objavljena, ne može certificirati neka organizacija. Međutim, norma je upotrebljiva za sve vrste organizacija, male, srednje ili velike, za tijela državne ili lokalne uprave, profitne ili neprofitne organizacije. Već je najavljeno da će u roku od tri godine biti prikupljene sve primjedbe do kojih se došlo u primjeni te norme i izraditi novo izdanje s promjenama u skladu s tim.

Norma ISO 26000 će biti objavljena do kraja 2010. godine i u Republici Hrvatskoj, u izvorniku na engleskome jeziku. Prijevod te norme na hrvatski jezik očekuje se krajem 2011. godine. Hrvatski zavod za norme osnovao je tehnički odbor HZN/TO 552, *Društvena odgovornost* koji je sudjelovao u pripremi norme ISO 26000, a koji će i pregledati prijevod te norme na hrvatski jezik. Hrvatski zavod za norme je 9. i 10. rujna 2010. godine organizirao i nacionalnu radionicu o društvenoj odgovornosti s predavačem i ISO-ovim ekspertom, g. Martinom Neureiterom iz Austrije. Sudjelovalo je i 7 predavača iz Republike Hrvatske: Lino Fučić, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Bronislav Dugi, ABB d.o.o., Ines Loknar Mijatović, Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava, Zdenko Franić, Institut za medicinska istraživanja, Mirjana Matešić, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, Ilija Rkman, "Potrošač" – Hrvatski savez udruga za zaštitu potrošača i Biljana Tanatarec, Doron Net d.o.o. Na nacionalnoj radionici bilo je oko 30 sudionika iz različitih organizacija (industrija, tijela državne i lokalne uprave, potrošači, znanstveni instituti ...). U tijeku 2011. godine očekuju se daljnje aktivnosti u predstavljanju norme ISO 26000 hrvatskoj javnosti.

N. Nikolić

Norma ISO 29621:2010 - novi alat za identificiranje proizvoda niskoga mikrobiološkog rizika

Od šampona do ruža za usne i kreme za lice, kozmetičke proizvode upotrebljavamo u očuvanju naše svježine, higijene, pa čak i za pomlađivanje i uljepšavanje.

Međutim, oni mogu, također predstavljati rizik od kontaminacije. ISO pridonosi rješenju problema u obliku međunarodne norme koja će pomoći kozmetičkoj industriji u identifikaciji razina i vrsta kontaminacije te u određivanju onih koje predstavljaju zdravstveni rizik i onih koje su sigurne.

Postoji više načina na koji kozmetički proizvod može biti mikrobiološki kontaminiran. Umnožavanje mikroorganizama proizvodi veliku količinu bakterija koje mogu imati štetne učinke na kvalitetu proizvoda i zdravlje potrošača, od infekcije pa do teške alergične reakcije.

ISO 29621:2010, *Kozmetika – Mikrobiologija – Smjernice za procjenu rizika i identifikaciju proizvoda niskoga mikrobiološkog rizika*, predstavlja pomoć u utvrđivanju kozmetičkih proizvoda koji imaju nizak rizik za korisnika, tj. gdje je vjerojatnost kontaminacije vrlo niska.

U skladu s novom normom ISO 29621, brojne karakteristike proizvoda trebaju se ocijeniti prilikom izvođenja mikrobiološke procjene rizika, naprimjer sastav proizvoda, uvjeti proizvodnje, pakiranje i kombinacija tih čimbenika. Kozmetika ocijenjena kao "niskorizični proizvodi" neće morati prolaziti daljnje mikrobiološko ispitivanje.

Mojdeh Rowshan Tabari, tajnica tehničkog odbora i sazivaateljica radne skupine koja je razvila normu, istaknula je da će norma ISO 29621 pomoći proizvođačima kozmetike i nadzornoj agenciji u utvrđivanju na osnovi procjene rizika, kada redovita primjena međunarodnih norma iz područja mikrobiologije za kozmetiku i druge relevantne metode nije neophodna.

ISO 29621 pripada nizu norma koje je razvio tehnički odbor ISO/TC 217, *Kozmetika*, za otkrivanje i prepoznavanje mikroorganizama u kozmetičkim proizvodima.

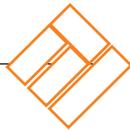
Norma je namijenjena javnim i privatnim laboratorijima, čija je zadaća osigurati sigurne kozmetičke proizvode za potrošače.

Cijena norme je 66 švicarskih franaka i dostupna je u nacionalnim normiranim tijelima (pogledajte potpuni popis s podacima za kontakt) i u glavnom tajništvu ISO-a (prodajni odjel).

Napomena: Kvaliteta finalnih proizvoda nadzire se primjenom dobre proizvođačke prakse u kozmetici (GMP) (vidi ISO 22716) tijekom procesa proizvodnje, upotrebljavaju se zaštitna sredstva i obavlja se kontrolno ispitivanje s odgovarajućim metodama.

Hrvatski tehnički odbor HZN/TO 217, *Kozmetika* prihvatio je projekt nkHRN EN ISO 29621 i objavit će normu HRN EN ISO 29621:2011 u HZN Glasilu 1/2011.

B. Mesek

Nova norma za procjenu zapaljenja prouzročeneo cigareta

Nova norma ISO 12863:2010, *Standard test method for assessing the ignition propensity of cigarettes* namijenjena je proizvođačima cigareta koji ispituju njihovo gorenje dužinom ispunjenom duhanom. ISO je dobio odobrenje Američke udruge za ispitivanje i materijale (American Society for Testing and Materials – ASTM) da normu utemelji na normi ASTM International E 2187, *Standard Test Method for Measuring the Ignition Strength of Cigarettes*.

Cigarete su uzrok mnogih fatalnih požara. Zapaljena cigareta može zagrijati neke obične tekstilne materijale i kućni namještaj u toj mjeri da se izazove tinjanje koje može završiti plamenim sagorijevanjem. Kao rezultat toga, svake godine tisuće ljudi širom svijeta izgubi život ili bude teško ozlijeđeno, a o materijalnoj šteti da se i ne govori.

Opasnost od požara može se smanjiti ograničavanjem sposobnosti cigareta da zapale namještaj. Dobra vijest je da se cigarete mogu dizajnirati tako da se smanji mogućnost uzrokovanja požara ako se zapaljene bace ili zaborave. Podaci nekih istraživanja govore o tome da cigarete proizvedene u skladu s propisom mogu smanjiti smrtnost uzrokovanu požarom za polovicu.

Međunarodna norma ISO 12863 objavljena je i kao europska norma EN ISO 12863 prema Bečkom sporazumu.

Međunarodnu normu ISO 12863 zajednički su pripremili međunarodni odbori ISO/TC 92, pododbor SC 1, *Fire initiation and growth* i ISO/TC 126, *Tobacco and tobacco products*.

T. Havranek

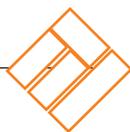
Nova ISO norma poboljšati će kvalitetu usluga učenja i omogućiti usporedbu na svjetskoj razini

Cilj je nove ISO norme poboljšati kvalitetu ponuda na globalnome tržištu u području neformalnog obrazovanja i osposobljavanja, kao što su strukovna izobrazba, cjeloživotno učenje i stručno usavršavanje.

Norma ISO 29990:2010, *Learning services for non-formal education and training – Basic requirements for service providers* povećat će transparentnost usluga učenja i omogućiti njihovu usporedbu na svjetskoj razini. Norma predstavlja jedinstvenu opciju donesenu međunarodnim konsenzusom koja može zamijeniti različite nacionalne norme koje trenutačno postoje, a koje se bave uslugama i upravljanjem u području neformalnog obrazovanja.

U cijelome svijetu znanje sve više postaje prepoznato kao ključni čimbenik za uspješno korporativno upravljanje, a obrazovanje se sve više smatra poslovno usmjerenom uslugom.

Rastuće ekonomsko značenje učenja u globalnom društvu znanja stvorilo je nove mogućnosti osiguravanja dobiti od usluga učenja, stoga osiguranje kvalitete postaje ključno pitanje.

Cilj je norme ISO 29990:2010 osigurati generički model za kvalitetu stručne prakse i izvedbe te zajedničku referencu za pružatelje usluga učenja i njihovih klijenata u dizajnu, razvoju i isporuci neformalnog obrazovanja, obuke i razvoja.

Norma ističe usmjerenost na učenika i rezultate procesa te ističe cijeli niz mogućnosti koje stoje na raspolaganju u isporuci usluga učenja.

Norma se bavi osposobljenosti pružatelja usluga učenja te će pomoći organizacijama i pojedincima pri odabiru pružatelja usluga učenja kako bi zadovoljili njihove zahtjeve i očekivanja povezana s osposobljenošću i mogućnošću razvoja. Na temelju ove norme, predviđa se certifikacija pružatelja usluga učenja.

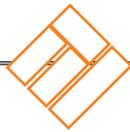
ISO 29990:2010 prva je norma koju je pripremio tehnički odbor ISO/TC 232, *Learning services for non-formal education and training*. (Usluge učenja za neformalno obrazovanje i osposobljavanje). Thomas Rau, predsjednik Odbora ističe: "Svrha je odbora ISO/TC 232 stvoriti odgovarajući okvir za pripremu norma u području usluga neformalnog učenja, a glavni su zadaci osigurati

kvalitetu i učinkovitost obrazovanja ili obuke i poboljšati prijenos znanja te istovremeno povećati transparentnost i usporedivost raspoloživih usluga učenja. Norma ISO 29990 će ujedno pomoći pružateljima usluga učenja u poboljšanju njihovih sposobnosti i organizacijske učinkovitosti, dosljednom pružanju kvalitetne usluge i reduciranju ukupnih troškova poslovanja."

Zainteresirani kupci u Hrvatskoj mogu normu naručiti u HZN-u.

A. M. Boljanović

Najprodavanije ISO norme od sada i u formatu e-knjige

Izdavačka industrija trenutačno prolazi kroz temeljite promjene koje su nastale radi razvoja i povećanja uporabe mobilnih uređaja kao što su pametni telefoni, čitači e-knjiga ili tableti poput Appleovog iPada, Amazon Kindle ili Sonyjevih čitača koji nude nove načine pristupa informacijama.

Ove promjene također predstavljaju nove izazove i mogućnosti izdavačima norma pa je povezano s tim ISO konvertirao najprodavanije ISO norme u formate koji su kompatibilni s najpopularnijim čitačima e-knjiga.

Te su verzije dostupne za prodaju na ISOSTD poslužitelju, u sljedećim verzijama:

- *Standardni ePub format* koji je kompatibilan s većinom čitača e-knjiga kao što su Sony, Barnes i Noble Nook itd. Nazivi ovih datoteka sadrže ekstenziju *ePub*.
- *ePub format optimiziran za Appleov iPad i iPhone*, koji u potpunosti omogućuje uporabu funkcionalnosti ovih uređaja. Nazivi ovih datoteka sadrže riječ *IPAD*.
- *Mobipocket format* koji je kompatibilan s Amazon Kindleom. Nazivi ovih datoteka sadrže ekstenziju *.prc*.

Glavni tajnik ISO-a, Rob Steele vjeruje da će uz postojeće verzije norma: papir i PDF, novi formati pomoći korisnicima norma na međunarodnoj razini u ispunjavanju zahtjeva za bržim pristupom i jednostavnijom uporabom norma.

Norme u formatima e-knjiga dostupne su na engleskome i francuskome jeziku po cijeni trenutačnih PDF verzija.

Popis ISO norma u formatu e-knjige:

- ISO 9001:2008, *Quality management systems - Requirements*
- ISO 9001:2008/Cor 1:2009, *Quality management systems - Requirements*
- ISO 31000:2009, *Risk management - Principles and guidelines*
- ISO 14001:2004, *Environmental management systems - Requirements with guidance for use*
- ISO 14001:2004/Cor 1:2009, *Environmental management systems - Requirements with guidance for use*

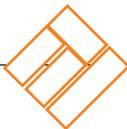

- ISO/TS 16949:2009, *Quality management systems - Particular requirements for the application of ISO 9001:2008 for automotive production and relevant service part organizations*
- ISO/IEC 17025:2005, *General requirements for the competence of testing and calibration laboratories*
- ISO/IEC 17025:2005/Cor 1:2006, *General requirements for the competence of testing and calibration laboratories*
- ISO/IEC 27001:2005, *Information technology - Security techniques - Information security management systems - Requirements*
- ISO/IEC 27002:2005, *Information technology - Security techniques - Code of practice for information security management*
- ISO 9000:2005, *Quality management systems - Fundamentals and vocabulary*
- ISO 9004:2009, *Managing for the sustained success of an organization - A quality management approach*
- ISO 13485:2003, *Medical devices - Quality management systems - Requirements for regulatory purposes*
- ISO 13485:2003/Cor 1:2009, *Medical devices - Quality management systems - Requirements for regulatory purposes*
- ISO/IEC 27005:2008, *Information technology - Security techniques - Information security risk management*
- ISO/IEC 31010:2009, *Risk management - Risk assessment techniques (BI)*
- ISO Guide 73:2009, *Risk management - Vocabulary (BI)*
- ISO 14971:2007, *Medical devices - Application of risk management to medical devices*
- ISO 19011:2002, *Guidelines for quality and/or environmental management systems auditing*
- ISO/IEC 27004:2009, *Information technology - Security techniques - Information security management - Measurement*
- ISO 22000:2005, *Food safety management systems - Requirements for any organization in the food chain*
- ISO/IEC 20000-1:2005, *Information technology - Service management - Part 1: Specification*
- ISO/IEC 38500:2008, *Corporate governance of information technology*
- ISO 10993-5:2009, *Biological evaluation of medical devices - Part 5: Tests for in vitro cytotoxicity*

A. M. Boljanović

Izabran novi predsjednik CEN-a

Friedrich Smaxwil predsjedat će Europskim povjerenstvom za normizaciju (CEN)

Bruxelles (25. studenoga 2010.) -

Za vrijeme izvanredne Opće skupštine CEN-a, održane 24. studenoga 2010. godine), nacionalni članovi CEN-a odabrali su Friedricha Smaxwila, dipl. ing. za novoga predsjednika CEN-a s trogodišnjim mandatom počevši od siječnja 2012. godine, a s pripremnim razdobljem, tijekom 2011. godine.

Gosp. Friedrich Smaxwill preuzet će dužnost predsjednika CEN-a od gosp. Carlosa Lópeza Agüía koji je vodio CEN od 2007. godine. Gosp. Smaxwill bio je član uprave Skupine za transportne sustave (Transportations System Group) Siemens AG-a odgovoran, kao stariji potpredsjednik Odjela za pokretljivost (Mobility Division), za ključne korisnike i odnose s industrijom. Bio je, također, i izvršni član uprave Udruženja njemačke željezničke industrije (the Association of German Railway Industry - VDB), gdje je obnašao dužnost predsjednika od 2004. do 2009. godine.

Nakon svog izbora, gosp. Friedrich Smaxwill izjavio je: "Kao menadžer u industriji u proteklih dvadeset godina u potpunosti sam svjestan važnosti normizacije. Na temelju mojeg stručnog zaleđa i karijere odlučan sam aktivno pridonijeti daljnjemu razvoju europskoga sustava normizacije na korist europskoga gospodarstva. To ćemo napraviti u tijesnoj suradnji s članovima CEN-a," te je tomu još dodao: "Privatno-javno partnerstvo dobro funkcionira unutar europskoga sustava normizacije. Više od 60.000 stručnjaka iz poslovnog i istraživačkoga okruženja osigurava da su naše norme odraz stanja tehnike. Načelo nacionalnih delegacija olakšava uključivanje svih zainteresiranih strana u normizacijski proces, uključujući i male i srednje velike tvrtke i društvene partnere. Europska normizacija važan je okvir za industrijsku učinkovitost i konkurentnost. Važno je da

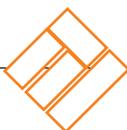

Friedrich Smaxwill, dipl. ing.

zajednički radimo na jačanju europskoga gospodarstva zajedno s našim sestrinskim organizacijama."

Gosp. Friedrich Smaxwill predstavljat će CEN na europskoj i međunarodnoj razini osiguravajući da ti odnosi i dalje budu na visokoj razini te da se razvijaju.

(prijevod V. Jaram)

Sigurnost u normama za korisnike prozorskih zaslona/sjenila s užadi i lancima

U sklopu međunarodnog tjedna sigurnosti proizvoda, Europska je komisija 2. prosinca 2010. godine organizirala informativni skup o užadi i lancima na prozorskim zaslonima/sjenilima koji mogu predstavljati skrivenu opasnost u domu (kući ili stanu). Gospođa Elena Santiago Cid, CEN-CENELEC-ova generalna direktorica sudjelovala je na tom skupu.

Užad i lanci na prozorskim zaslonima/sjenilima predstavljaju opasnost za djecu na način da se djeca mogu ugušiti. Takve se tragedije nažalost događaju svugdje u svijetu. Jedno od rješenja je definirati norme za sigurnu upotrebu proizvoda za pokrivanje prozora koji sadrže užad i/ili lance. CEN (Europski odbor za normizaciju) dijeli zabrinutost zbog smrtnih slučajeva u dječjoj populaciji i povreda koje nastaju zbog nedovoljne sigurnosti upotrebe užadi i lanaca na prozorskim zaslonima/sjenilima.

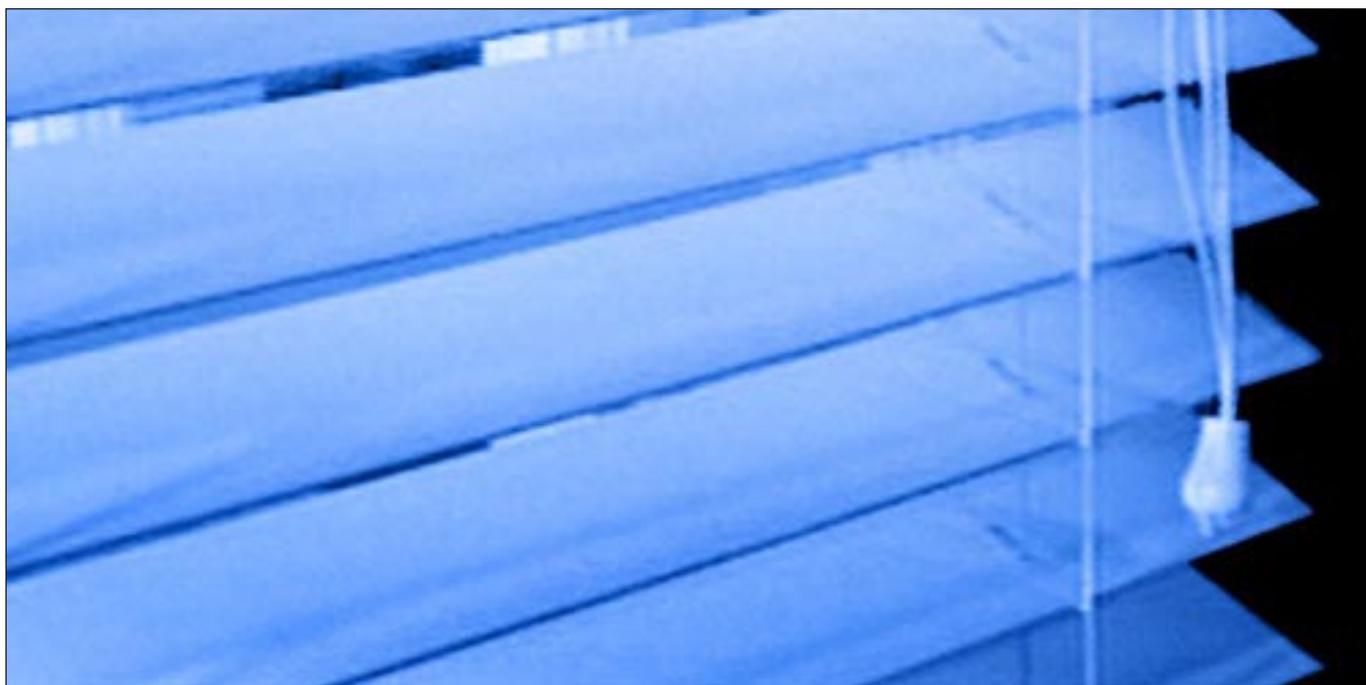
CEN-ov tehnički odbor, CEN/TC 33, *Vrata, prozori, zaslone, građevni okovi i ovješene fasade* već se bavi tim pitanjem i trenutačno radi na dodatku (amandmanu)

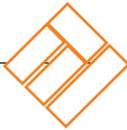
europske norme EN 13120:2009, *Internal blinds - Performance requirements including safety*. Ta europska norma pokrivat će sve unutrašnje prozorske zaslone bez obzira na dizajn i vrstu materijala iz kojeg su izrađeni te će vrednovati i odrediti zahtjeve za sigurnosne naprave kako bi se spriječila opasnost od gušenja djece.

U tijeku je razmjena informacija i suradnja o toj problematici s normizacijskim organizacijama kao što je ANSI (*The American National Standards Institute*) i CSA (*The Canadian Standards Association*). CEN pozdravlja mogućnost suradnje s tim organizacijama kako bi se pronašlo zajedničko rješenje i osigurao najviši stupanj sigurnosti djece.

Međutim, zbog učinkovitosti i radi izbjegavanja dupliciranja posla, kadgod je moguće, koordinacija i suradnja na međunarodnoj razini se provodi s CEN-ovim globalnim partnerom ISO-om (*International Organization for Standardization*).

D. Babac

Nova norma za univerzalne punjače mobilnih telefona

Prvi korak u postizanju koristi za europske potrošače postignut je objavljivanjem norme EN 62684:2010 za univerzalni punjač mobilnih telefona, koju je izradio Europski odbor za normizaciju u elektrotehnici (CENELEC – *the European Committee for Electrotechnical Standardization*) slijedom zahtjeva Europske komisije (EC - *European Commission*). Potrošači više neće morati mijenjati punjače prilikom kupnje novoga telefona, čak ni kada kupe uređaj drugog proizvođača.

Zapravo, u studenome 2009. godine, CENELEC je prihvatio mandat M/455 od Europske komisije i Europske udruge za slobodnu trgovinu (EFTA – *European Free Trade Association*) za izdavanje norme koja bi se bavila specifikacijama za uzajamno djelovanje sveopćeg vanjskog izvora električnog napajanja (EPS – *external power supply*) za uporabu s mobilnim telefonima s mogućnošću prijenosa podataka. Osnovana je odgovarajuća radna skupina CLC/BTTF 135-1 (*Common charging capability of mobile telephones*) sa zadatkom razvoja ove europske norme u suradnji s CENELEC-ovim suradnikom Digitaleurope, kao sazivačem, i pod vodstvom g. Stephena Colclougha iz Samsung Electronicsa.

Treba podsjetiti da je Europska komisija u lipnju 2009. godine zaključila memorandum o razumijevanju (MoU

– *Memorandum of Understanding*) s četrnaest vodećih proizvođača mobilnih telefona u kojem su se svi složili da usklade punjače za mobilne telefone s mogućnošću prijenosa podataka namjenjenih prodaji u Europskoj uniji (EU – *European Union*). Namjera navedenog memoranduma je smanjiti količinu otpada tako što će se korisnicima omogućiti uporaba punjača starih telefona s novima prilikom promjene telefona. Zato je kompanijama koje su potpisale sporazum, s obzirom na usklađivanje sposobnosti punjenja mobilnih telefona (kao što je predviđeno mandatom), osigurano primjereno sudjelovanje u aktivnostima CENELEC BTTF 135-1.

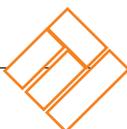
Nova norma specificira zajedničke sposobnosti punjenja i zahtjeve sučelja za vanjske izvore napajanja za uporabu s mobilnim telefonima s mogućnošću prijenosa podataka. Sučelje je u velikoj mjeri utemeljeno na USB (*Universal Serial Bus*) specifikacijama, koje je moguće naći na USB internetskoj stranici www.usb.org, s nekim dodacima posebno zahtijevanim za rad telefona s dodirnim.

Posao koji je u početku pokrenut kao CENELEC-ova inicijativa (FprEN 50558), uskoro je preuzela uprava Međunarodnoga elektrotehničkog povjerenstva (IEC - *International Electrotechnical Commission*) u skladu s odredbama Drezdenskog ugovora (*Dresden Agreement*) i dodijelila međunarodnom tehničkom odboru IEC/TC 100, *Audio, video and multimedia systems and equipment* kao radni dokument 100/1714/CDV, odnosno buduće prvo izdanje međunarodne norme IEC 62684. Dokument je podnesen na paralelno glasanje, a CENELEC-ova tehnička uprava (CLC BT) je odlučila dodijeliti europskoj normi međunarodni broj, tj. EN 62684, stavljajući na taj način naglasak na opću važnost ove norme.

Norma EN 62684:2010 „*Interoperability specifications of common external power supply (EPS) for use with data-enabled mobile telephones*“, koja je u području rada CENELEC-ovog tehničkog tijela CLC/SR 100, *Audio, video and multimedia systems and equipment* odobrena je u 17. studenoga te objavljena 10. prosinca 2010. godine. Ima samo tri stranice, jer je prema napomeni o preuzimanju navedeno da je tekst međunarodne norme IEC 62684 (9 stranica) potvrđen u CENELEC-u bez izmjena kao europska norma. Pri tome je zanimljivo da se njezino objavljivanje očekuje u prvom tromjesečju 2011. godine.

Ž. Petruša

56. opća skupština ETSI-ja

56. opća skupština ETSI-ja održana je 30. studenoga - 1. prosinca 2010. u hotelu Martinez, Cannes, Francuska.

Na skupštini su potvrđena dosadašnja tri strateška područja rada ETSI-ja:

1. *GSP: Proizvođač globalnih norma, normizacija za globalnu razinu*
2. *ESO: Europska normizacijska organizacija, normizacija za europske potrebe*
3. *SPO: Organizacija za pružanje usluga kao što su Forapolis, Plugtests™*

Na kraju 2010. godine, ETSI je imao sljedeću strukturu članstva

- 579 punopravnih članova iz 40 CEPT država
- 116 pridruženih članova iz 20 država koje nisu članice CEPT-a
- 26 promatrača iz 14 država

Tijekom 2010. godine, ETSI je objavio ukupno 2982 normizacijska dokumenta sa sljedećom strukturom:

Europske norme (EN)	99
ETSI standardi (ES)	31
ETSI uputstva (EG)	9
Tehničke specifikacije (TS)	2644
Grupne specifikacije (GS)	6
Tehnička izvješća (TR)	191
Specijalna izvješća (SR)	2
Ukupno	2982

Ovo su najznačajnije odluke koje su članovi ETSI-ja donijeli na ovoj skupštini:

- Zbog zahtjeva brojnih interesnih skupina i organizacija, odlučeno je da se do iduće Opće skupštine provedu sve pripreme za transformaciju postojećega tehničkog odbora ITS (Inteligentni transportni sustavi) u ETSI Partnership Project, pod vodstvom Uprave ETSI-ja, generalnog direktora i predsjednika odbora
- Nakon uspješno završenog posla, zaključen je ETSI-jev partnerski projekt MESA - Bežične širokopojasne specifikacije za područje javne sigurnosti.

- Dirk Weiler (Nokia Siemens Networks) izabran je za predsjedatelja Opće skupštine ETSI-ja.
- Karine Iffour (NORMAPME) kao predstavnica korisnika te Kari Marttinen (TeliaSonera AB) kao predstavnik sektora industrije izabrani su za zamjenike predsjedatelja Opće skupštine ETSI-ja.
- Prihvaćena je strategija razvoja ETSI-ja u 2011. godini
- ETSI direktiva se mijenja na način da se iz naslovne stranice ETSI EN dokumenata briše naziv „Telecommunication series“.
- Na posebnom sastanku (SCM – Specially Convened Meeting), prihvaćene su promjene Statuta ETSI-ja i Pravila postupaka (RoP – Rules of Procedure)
- Obnovljeni su ili potpisani novi ugovori o suradnji i međusobnom razumijevanju sa brojnim europskim i međunarodnim organizacijama kao što su
 - European Network and Information Security Agency (ENISA)
 - Universal Postal Union (UPU)
 - Global e-sustainability initiative (GeSI)
 - Research and Innovative Technology Administration (RITA)
 - TISA (Traveller Information Services Association)
 - Software Defined Radio Forum (SDRF)
 - Zigbee Alliance
 - SIMalliance
 - Alliance for Telecommunications Industry Solutions (ATIS)
 - Telecommunications Industry Association (TIA)
- Prihvaćen je poslovni plan ETSI-ja za 2011. godinu u iznosu od 22,3 milijuna eura.
- Uprava ETSI-ja će analizirati i predložiti upotrebu postupka „elektroničkog glasovanja“ kao i primjenu „pojedinačnog prenosivoga glasa“ na budućim zasjedanjima Opće skupštine.

B. Burazer

ETSI podržava europsku regulativu povezanu sa sigurnim elektroničkim potpisima

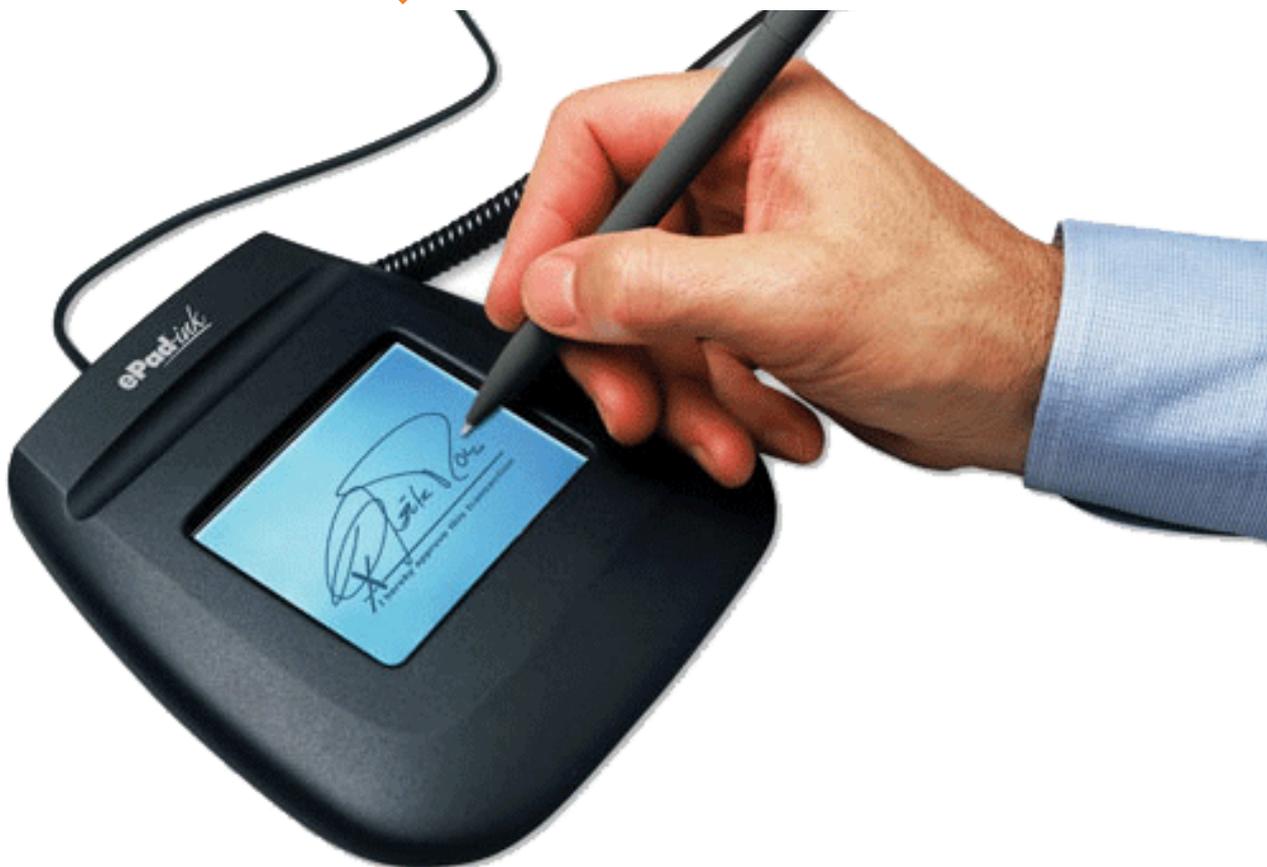
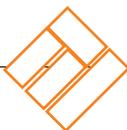
Kao rezultat ispitivanja provedenih u ETSI-ju, Europska komisija objavila je odluku i kreirana je “on-line” testna platforma koja će omogućiti zemljama članicama da provedu usklađivanje s europskom regulativom, podupirući prekogranično poslovanje u skladu s europskom Direktivom 1999/93/EU - Društveni okvir za elektronički potpis.

Nova Odluka (2010/425/EU) dopunjava postojeću koja se odnosi na “uspostavu, održavanje i objavu povjerljivih popisa servisa za certifikaciju te omogućava nadzor/akreditaciju od strane zemalja članica”.

Nova Direktiva nastala je kao rezultat ispitivanja koja su provedena u ETSI-ju. Kreirani su tako da omogućе zemljama članicama provjeru usklađenosti svojih “povjerljivih popisa” sa specifikacijama koje se navode u prethodnoj odluci. Izvedeni su krajem 2009. godine kroz suradnju Europske komisije i ETSI-ja s ciljem da uspostave i provedu ispitivanja interoperabilnosti “Statusa popisa povjerljivih servisa (TSL)”. Omogućuju članicama EU-a da provjere interoperabilnost svojih TSL primjena koristeći se infrastrukturnim portalom u ETSI-jevom centru za ispitivanje i interoperabilnost (CTI).

Ovaj portal omogućava različite ispitne varijante i alate za ispitivanje usklađenosti i interoperabilnosti kao i “on-line” usluge utemeljene na primjeni infrastrukture javnoga ključa (PKI) (Public Key Infrastructure). Koristeći se navedenim mogućnostima, svaka zemlja članica je mogla provjeriti jesu li njihovi objavljeni TSL popisi usklađeni sa odgovarajućim specifikacijama. Također su različite zemlje članice mogle provjeriti potpise koristeći se međusobnim TSL popisima u prekograničnom prometu.

Kao rezultat ETSI TSL susreta o interoperabilnosti proizašle su i određene tehničke izmjene koje se odnose na tehničke specifikacije navedene u ranijoj Odluci (2009/767/EC). ETSI i Europska komisija nastaviti će održavati “kontrolor usklađenost TSL popisa” (“TSL

Conformance Checker”) na portalu i time omogućiti zemljama članicama da modificiraju svoje povjerljive popise i usklade ih s dopunjenom Odlukom te da provjere njihovu usklađenost s tehničkim specifikacijama koje se odnose na povjerljive popise.

Referenca za testiranje elektroničkog potpisa

ETSI je postao ispitna referentna točka za elektronički potpis zahvaljujući svom inovativnom pristupu i postignutim rezultatima ispitivanja. Zanimanje za održavanjem ispitivanja interoperativnosti u ETSI-ju, s usmjerenošću na elektronički potpis, znatno je porastao tijekom zadnjih godina (od samo 6 kompanija na prvom susretu 2003. do 27 kompanija na zadnjem ispitivanju) koje je provedeno tijekom listopada i studenoga 2010.

Zbog povećanog zanimanja trajanje zadnjeg ispitivanja produženo je s planirana dva tjedna na ukupno četiri tjedna. Na njemu je omogućeno provođenje ispitivanja sa dvije tehnologije elektroničkoga potpisa, XAdES (XML unaprijeđeni elektronički potpis) i CAdES (elektronički

potpis s primjenom sintakse kriptografskih poruka). Za razliku od drugih ETSI Plugtests događanja, na ovome je omogućeno daljinsko sudjelovanje putem posebnog portala koji je prilagodljiv različitim tehnologijama od originalnih XAdES zatim za CAdES i sada za TSL. ETSI vjeruje da ovakva kombinacija portala i daljinskog Plugtests događanja ne postoji nigdje drugdje u svijetu.

B. Burazer

